

Ročník 4 / číslo 1
leden 2015

30,- Kč / 1,50 €
nebo výhodné předplatné

MĚSÍČNÍK KRUŠNÉ

HORY – ZÁPAD

Z obsahu:

Adventní koncerty
Čtěte na str. 6

Milan Michálek: Významná nejdecká osobnost
Čtěte na str. 12

Zlatý Kopec
Čtěte na str. 20

**Dobrý start
a šťastnou cestu**

Jak přežít novoroční předsevzetí

Kalendář nám změnil čtrnáctku na patnáctku a náš životní rytmus, trochu narušený řízenými či nezřízenými oslavami svátků vánočních a příchodu nového roku, se pomalu vrací do starých zavedených kolejí. Přehršel televizních pohádek s dobrým koncem, spravedlivým potrestáním zla, zchudnutím bohatých, zbohatnutím chudých a k tomu výměnou starých a neschopných vládců za nové, chytré, spravedlivé a nezkažené mládí se vytratil kamsi do archivu, mimo naši realitu. Musíme také poděkovat počasí, které se nakonec umoudřilo a kalendářní zimě dalo konečně zimní ráz alespoň na pár dnů, a to nejen na horách. To určitě potěšilo jak všechny vyznavače zimních sportů, tak i příznivce bílé sněhové pokrývky kolem.

Nesmíme samozřejmě opomenout veledůležitý tradiční fenomén novoročních předsevzetí, jenž lidstvo pronásleduje snad od nepaměti. Tady bychom vám chtěli doporučit: berte je asi tak vážně jako předvolební programy našich politických stran nebo sebestředné plácání moudrostí některých našich čelných představitelů. Určitě si ušetříte psychická traumata z neplnění nejen svých plánovaných rozhodnutí, ale prodloužíte si tím období roku na přípravu nových, tentokrát stoprocentně reálných předsevzetí do roku 2016. Nevěšme hlavu, pokud nenastane nepředpovědný konec světa (ten předpovědný už máme několikrát za sebou), za rok budeme mít opět šanci si celý vánoční novoroční ceremoniál v obdobném rozsahu a naplni zopakovat.

Za náš časopis vám chceme na závěr popřát vedle dobrého zdraví a dostatku štěstí i nezbytný životní nadhled.

Vaše redakce
foto: Ulrich Möckel

Z obsahu / Aus dem Inhalt

Duchovní sloupek: Vzpomínka na mládí
Geistliches: Erinnerung an die Jugendzeit 3
Téma: Zapomenutá krušnohorská řemesla
Thema: Vergessene Handwerke im Erzgebirge 4

Ze společnosti a kultury:
Adventní koncerty a zpěvy
Kultur und Gesellschaft: Adventsingen und Adventkonzerte 6

Aktuality: Ježíškovy vánoční trhy
Aktualität: Der Christkindlmarkt 7

Ze společnosti a kultury:
Zajímavé kulturní a sportovní akce v regionu
Kultur und Gesellschaft: Interessante Kultur- und Sportveranstaltungen in der Region 8

Ze společnosti a kultury:
Bohoslužba a koncert v rudenském kostele
Kultur und Gesellschaft: Die Heilige Messe und das Konzert in der Kirche in Rudné 9

Z naší přírody:
Krušnohorské lesy potrápila ledovka
Aus unserer Natur: Die Erzgebirgswälder hat die Eiskruste beschädigt 10

Sport: Štít Krušných hor
Sport: Das Skirennen Wappen des Erzgebirges 11

Rozhovor: Milan Michálek
– významná nejdecká osobnost
Gespräch: Milan Michálek – eine bedeutende Persönlichkeit aus Neudek 12

Historie: Metalis Nejdek
Geschichte: Metalis Neudek 14

Tip na výlet: Výlety pro běžkaře
zahájily na Božím Daru
Ausflugstipp: Die Skiausflüge begannen in Boží Dar 17

Historie:
Jáchymov před založením města v roce 1516
Geschichte: Jáchymov vor der Stadtgründung in 1516 18

Aktuality: Prostor pro přiblížení
– neboli 3 pě v Nejdku
Aktualität: Der Raum zur Annäherung – 3 P in Neudek 21

Historie: Zlatý Kopec
– krušnohorská přírodní oáza
Geschichte: Zlatý Kopec – die Erzgebirgische Naturoase 22

Recept měsíce: Chlebová polévka
Rezept des Monats: Die Brotsuppe 25

Z naší přírody:
Babské rady na zimní nachlazení
Aus unserer Natur: Altweiberrezepte gegen Erkältung 26

Zaručené počasí:
Jak to s tou zimou vlastně je a bude
Das Wetter: Wie ist und wird es eigentlich mit dem Winter 27

Vážně nevážně:
Pohádka?
Ernsthaft unernsthaft: Ein Märchen? 27

**Ročník 4 / číslo 1
LEDEN 2015**

MĚSÍČNÍK KRUŠNÉ HORY – ZÁPAD
Registrace MK ČR E 20467
Vydavatel KRUŠNOHORSKÝ
LUFT, o.p.s.
IČ 29160154
Ředitel Jiří Kupilík

Sídlo - Adresa redakce
Komenského 299, 362 37 Horní Blatná
Kontakt tel: 602 415 187
E-mail herzgebirgeluft@seznam.cz
www.krusnohorskyluft.cz

Bankovní účet 253184266 / 0300
IBAN: CZ53 0300 0000 0002 5318 4266
BIC: CEKOCZPP
Cena výtisku 30 Kč/ks
Předplatné pololetní
V místě distributora 150 Kč/6 ks
Poštou na doruč. adresu 300 Kč/6 ks
Do zahraničí poštou: 18 EUR/6 ks

Inzerce cena podle velikosti
a opakování tisku po dohodě
s vydavatelem 602 415 187
E-mail: herzgebirgeluft@seznam.cz

Redakční rada
Jiří Kupilík, Lenka Löfflerová,
Michal Urban, Pavel Andrš,
Karel Picura, Ulrich Möckel,
Eva Skalníková, Václav Kupilík,
Petr Mikšíček, Hanuš Hron

Foto na titulní stránce:
Jiří Kupilík
Logo Lenka Michaluková
Kulturní programy Jana Picurová
E-mail: picu.japicu@gmail.com
Sportovní programy
Eva Hejtmánková
E-mail: hejtmankova.eva@seznam.cz

Distributoři
Potůčky – Lenka Štrauchová
Horní Blatná – Eva Chlumská; U Gity
Pernink – U Patrika, Květinářství
Pernink – benzinová pumpa
Abertamy – Lenka Löfflerová; U Březiny
Abertamy – Maso Zacharda
Boží Dar – Jitka Peřina; Konzum Čáda
Jáchymov – muzeum
Pstruží – Anna Heranová
Merklin – Hedvika Roznerová
Nové Hamry – hotel Schwarz Infocentrum
Vysoká Pec – obchod - potraviny
Nejdek – Alena Veselá, lékárna
Nejdek – Trafika, Hotel Anna
Tisová – Kukačka
Myslivci aj. – Ivana Pečimúthová
Lesná – Mgr. Dana Waldsteinová
K. Vary, AXA Travel – Z. Štréblová
K. Vary, Krajská knihovna – infocentrum
Ostrov, Dům kultury – Infocentrum

Další distributoři jsou vítáni!

Prodej – infocentra v obcích
Náklad 900 kusů

Uzávěrka příspěvků do příštího vydání měsíčníku je 4. 2. 2015.

Podle dnešních pravidel a zákonů bychom my, děti narozené v 30., 40., 50., 60. letech, neměli vůbec šanci přežít.

Naše postýlky byly malované barvou, která obsahovala olovo. Neměli jsme žádné pro děti bezpečné flaštičky na medicínu. Žádné pojistky na dveře a okna, a když jsme jeli na kole či koloběžce, neměli jsme helmy. Pili jsme obyčejnou vodu z hadice, a ne z lahví. Jedli jsme chleba se sádlem, pili limonády s cukrem a nebyli jsme obézní, protože jsme pořád lítali někde venku. Z jedné flašky nás obvykle pilo několik, ale všichni jsme to ve zdraví přežili. Několik hodin jsme se mořili a stavěli káry ze starých nepotřebných věcí, jezdili jsme z kopce, jen abychom pak přišli na to, že jsme zapomněli na brzdu. Teprve po několika přistáních v pangejtu jsme ji přimontovali. Brzy ráno jsme si šli ven hrát a přišli jsme domů, teprve až se venku rozsvítily lampy.

Rodiče si užili pěkné nervy, ale mobily neexistovaly, takže nebylo kam volat. Neměli jsme žádné Playstation, Nintendo eller X-box – vlastně ani televizní hry, žádných 99 televizních kanálů, žádný surround-sound, počítače, chatrooms a internet. Měli jsme kamarády, byli jsme venku a vyhledali jsme si je! Spadli jsme ze stromu, řízli se, zlomili si ruku či nohu, vyrazili si zuby, ale nikdo kvůli těm úrazům nebyl žalován. Byly to úrazy a nikdo nenesl vinu – jen my! Prali jsme se, měli jsme modřiny, ale naučili jsme se to překousnout. Našli jsme si hry s tenisáky, s klacky a jedli jsme i travu (hlavně šťovík). I když nás druzí varovali, nikdy jsme si nevypíchli oko.

Posledních 50 let bylo explozí nových nápadů. My jsme měli volnost i odpovědnost – naučili jsme se chovat a poradit si.

zdroj: internet

Vzpomínka na mládí

Nově zrekonstruovaný vstup

Vyhlášená výroba sýrů se ze salaše na Ryžovně přestěhovala s konečnou platností do Abertam. Horský statek Abertamy zakoupil objekt bývalého lesnického učiliště nedaleko náměstí.

Po celkové rekonstrukci prvního podlaží zde umístil bourárnu masa,

výrobnu sýrů, prodejnu mléčných výrobků, řeznictví a teplý pult formou bistra s denní nabídkou hotových jídel. K jejich konzumaci byly stylově upraveny navazující prostory se stolováním. Počínaje 9. lednem 2015 je tak možné jak nakoupit tradiční výrobky horské-

Z Ryžovny do Abertam

Prostory nové prodejny a bistra

ho statku od mléka a sýrů po výběr masa a uzenin, tak si dát něco teplého k jídlu v příjemném prostředí.

Areál zaměstnává sedm stálých pracovníků a během sezóny počítá i s případnými brigádníky. Celý objekt bude rekonstruován postupně bez omezení právě otevřeného

provozu. Otevírací doba je každý pátek až neděle od 8:00 do 17:00 hodin. Prodaný objekt na Ryžovně bude samozřejmě sloužit nadále jako restaurace, ale zájemci o vyhlášené krušnohorské sýry budou muset zajet do Abertam.

text a foto: Jiří Kupilík

Zapomenutá krušnohorská řemesla Vyšívání tylu v Přebuzi a okolí

Lidé do Krušných hor přicházeli nalézat a dobývat nerostné bohatství. Naleziště rud však nebyla bezedná, a pro většinu místních obyvatel tak pomalu vyschl jediný zdroj obživy. Mnozí odešli, ovšem jiní už tady byli doma a začali hledat způsoby, jak se uživit jinak. Například kromě paličkovaní nebo rukavičkářství se živili i jinými, dnes již zapomenutými řemesly.

Až do 30. let minulého století stál skoro v každé světnici bývalého horního městečka Přebuze a přilehlých obcí Stříbrná, Jelení a Rolava vyšívací stav. Vedle paličkování a výroby perleťových knoflíků bylo třetí možností vydělku vyšívání tylu. Tady v okolí se mluvilo o „šití tylu“, jinde se však této práci říkalo vyšívání tylu.

Tato domácí práce zde byla zavedena v roce 1830 firmou A. Gottschald a spol. z Jelení. Firma Gottschald obchodovala hlavně s paličkovanou krajkou a později přesídlila z Jelení do Nejdku. Svou roli při zavedení tohoto řemesla jistě sehrála i blízkost saského Eibenstocku, centra vyšívacího řemesla. Již v roce 1775 zavedla jistá Clara Angermannová v Eibenstocku speciální techniku vyšívání, kterou pak naučila místní ženy. V průběhu let se z této techniky vyvinuly ještě další metody vyšívání, přičemž techniku vyšívání tylu v Přebuzi a okolí lze považovat za jednu z těchto nově vzniklých metod.

Tyl je vlastně síťovaná tkanina, jejíž označení je odvozeno z názvu francouzského města Tulle, jež bylo již v 19. století centrem výroby této speciální tkaniny.

Nejdůležitějším náčiním k vyšívání tylu byl stav. Ten sestával ze dvou postranních dílů, které měly často tvar kříže a sloužily k napnutí pásu látky. Tyto díly uprostřed spojoval dřevěný klín. Nahoře a dole byly dva otáčecí dřevěné válce, na něž se tyl navíjel. Vzory, které se měly na tyl vyšít, byly na látku natištěny předem. Tyl se na stav navíjel pomocí dvou ozubených koleček, jež byla jištěna západkami. Na obou stranách se pak připevnil drát a pomocí šňůr se dále vyrovnával. Takto k vyšívání ideálně napnutá a vyrovnaná plocha byla nazývána „Platte“. Když byl napnutý pruh látky vyšitý, musel se posunout. Z ozubených koleček se sundaly západky, aby se dalo pohybovat dřevěnými válci. Napínací šňůry se povolily a drát

ty vytáhly. Potom se již vyšitý kus tylu navinul na jeden z válců a současně se potíštěný, ještě nevyšitý tyl odmotal z druhého válce. Látka se pak opět musela pečlivě napnout

Žena vyšívající tyl (foto: archiv U. Möckela)

na stav. Tento proces se opakoval tak dlouho, dokud nebyl často i několik metrů dlouhý kus tylu vyšitý.

Vyšívalo se pomocí tzv. „heftlu“. Bylo to přibližně 12 cm dlouhé a 4 mm tlusté vysoustružené dřívko, jež mělo na spodním konci malý otvor, kam se připevnila jehla. Ta byla dlouhá přibližně 1,5 cm a měla podobně jako háček na háčkování zahnutou špičku.

Samotné vyšívání probíhalo následovně. V pravé ruce, která byla nahoře na vyšívacím stavu, se držel „heftl“. Levou rukou, jež byla schovaná pod látkou, se nit navlékala na háček. Ten se pak protahoval tylem, přičemž s sebou táhl i nit, na níž se udělalo malé očko. Tímto očkem pak byla při dalším vpichu znovu protažena nit. I přesto, že tato práce vypadala velmi jednoduše, bylo k ní zapotřebí mnoho zručnosti a praxe. Vyšívát se totiž muselo nejen kvalitně, ale i rychle, pokud si chtěl člověk dobře vydělat. Denně se pracovalo 14 až 16 hodin. Aby se hlavně v zimě ušetřilo palivo, scházelo se

v jednom domě více žen. Práce pak byla hned veselejší.

Pravá ruka se nesměla opírat o napnutý tyl, a tak se na stav pokládalo 6 až 7 cm široké prkénko,

ve vsích ještě nebyl zaveden elektrický proud, pomáhali si lidé olejovými lampičkami. Ty se skládaly z plechového podstavce, v němž byl přiletován držák na knot. Ke svícení se obvykle využíval levný lněný olej. Plamen byl sotva 1 cm dlouhý, takže nevydával příliš mnoho světla.

Touto vyšívací technikou se zdobily ubrusy, šátky nebo závěsy a pásy látky mnoha velikostí a vzorů. Mnohdy to byla opravdová umělecká díla. Ty nejcennější kousky vznikly vyšíváním zlatými a stříbrnými nitěmi. Traduje se, že v Přebuzi si nechala vyšít látku na svatební šaty dokonce sama císařovna.

Ve 20. letech minulého století se zavedením průmyslové výroby na speciálních vyšívacích strojích začalo toto řemeslo pomalu skomírat. V ruce už se vyšívalo jen něco málo unikátních výšivek. Jelikož tato ruční práce už lidi neuživila, začaly se vyšívací stavy vytrácet ze světnic a vyšívací řemeslo pomalu upadlo v zapomnění.

Ulrich Möckel
překlad: Lenka Löfflerová

Výšivky tylu z Přebuze a Rolavy (Heimatomuseum Stadt- und Landkreis Neudek v Augsburgu, foto: Josef Grimm)

Výroba perleťových knoflíků v Krušných horách

Ten, kdo prochází krajinou okolo Přebuze a nekochá se jen přírodou kolem sebe, ale občas se podívá také pod nohy, může na cestách spatřit lesknoucí se kousky perleti. Když si je člověk prohlédne pozorněji, zjistí, že tyto kousky mají často otvory o velikosti 1 až 2 cm. Jde totiž o pozůstatky na tomto území dříve rozšířeného způsobu obživy – výroby perleťových knoflíků.

Pozůstatky výroby perleťových knoflíků u Přebuze

V horních partiích Krušných hor byla tato domácí práce zavedena kolem roku 1860. Lastury mušle říční pocházely převážně ze střední Evropy, ovšem zčásti také ze vzdálených zemí. Dopravu této suroviny po souši umožňovala v té době již dobře rozvinutá železniční síť v Německu a Rakousko-Uhersku. Dne 1. června 1876 dokončila a otevřela železniční společnost Buštěhradská dráha vlakovou trať ze Sokolova do Kraslic. Pytle s lasturami se tak dostaly vlakem do Rotavy, odkud byly dále transportovány povozy až do Přebuze.

Ve srovnání s dalšími zde provozovanými domácími pracemi (paličkováním nebo vyšíváním tylu) nebyla výroba perleťových

knoflíků tolik závislá na módních trendech. Poskytovala tak místním obyvatelům stabilní výdělek po delší časové období. Zvláštnost perleťových knoflíků tkví v samotném materiálu, který září všemi barvami duhy.

Na výrobě knoflíků se podílely celé rodiny. Lastury se nejprve rozdělily podle zabarvení, velikosti a zakřivení. Poté z nich muži na soustruhu vysoustružili 10 až 35 mm velké základy knoflíků, tzv. rondely. Dále pak muži do středu těchto rondel provrtali dvě nebo čtyři menší dírky, jimiž se poté provlékají nitě při našívání knoflíku k látce. Mimořádně silné knoflíky byly často uprostřed vyfrézovány, čímž získaly elegant-

nější podobu. Na závěr byly hotové knoflíky vyčištěny. Poté je ženy roztřídily a zkontrolovaly kvalitu každého. Větší děti pak knoflíky přišívaly na karton. Protože se v té době ještě příliš nepoužívala desítková soustava, našíval se na karton tucet (12 kusů) nebo násobek tuctu knoflíků. Zboží se následně odváželo k výkupcům, kteří vypláceli výrobce. Nejmenší výkupní jednotkou býval veletucet (144 kusů).

bit šperky nebo ozdoby na šperkovnice a něco málo si takto ještě přivydělali. Jelikož zbytky lastur nevsakují v podstatě žádnou vodu, byl tento odpad využíván také jako izolace domů, hlavně podlah v přízemí.

Perleťové knoflíky se v malém množství vyrábí ve střední Evropě dodnes, například v Čechách se jejich výrobou zabývá firma Knoflíkářský průmysl Žirovnice, a. s.

Knoflíkáři při práci (foto Rupert Fuchs, archiv Ulricha Möckela)

Vzhledem k tomu, že perleť byla vzácnou surovinou, procházel čas od času krajem kontrolor, jenž dohlížel na to, jestli byla perleť maximálně využita. Pokud se tak nedělo, docházelo ke krácení mzdy nebo dokonce hrozila dotyčnému výpověď. Vzniklý odpad však nebyl pro místní obyvatele jen obyčejným bezcenným smetím. Ti zručnější z něj dokázali vyro-

Po stržení v podstatě všech domů v Rolavě a mnoha domů na Přebuzi v polovině minulého století byla kdysi cenná izolace rozeseta do terénu. Kdo se tudy prochází a má oči otevřené, najde ještě dnes, po desetiletích, zbytky této vzácné suroviny, která dávala obživu místním horalům.

Ulrich Möckel

překlad: Lenka Löfflerová

Knoflíky z Přebuze vystavené v Heimatmuseum Stadt- und Landkreis Neudeck v Augsburgu (foto: Josef Grimm)

Adventní koncerty a zpěvy

Krušnohorské adventní koncerty mají svoji dlouholetou tradici jak v provedení pěveckých sborů, dětí, dospělých, tak i ve vystoupeních orchestrálních, muzikantských těles, často velmi rozdílných hudebních žánrů.

Kammerchor Wolfrathausen

Merklínský pěvecký soubor

Slivenecký akordeonový soubor

Kostel Čtrnácti svatých pomocníků v Abertamech přivítal 13. prosince Kammerchor Wolfrathausen, dvanáctičlenný pěvecký sbor hudební školy z Wolfrathausenu v Bavorsku pod vedením sbormistra Christiana Preisslera. Přítomným posluchačům připravil svým precizním pěveckým představením repertoáru od staroklasické vokální polyfonie až po adventní a vánoční písně nevšední kulturní zážitek.

V kostele svatého Vavřince v Horní Blatné v neděli 14. prosince zahrálo trochu neobvyklé osmičlenné hudební těleso (Slivenecký akordeonový soubor) skladby J. S. Bacha, G. F. Händla, O. Nedbala a významných českých hudebníků vídeňského císařského dvora.

Třetí adventní neděle byl pro všechny přichystán vánoční koncert ve Špitálním kostelíku v Jáchymově. Zpívat přijel Merklínský pěvecký soubor. Byl to úžasný zážitek a všichni, kdo si udělali odpoledne čas, určitě nelitovali. Kostelík byl až na pár místech plný. K dobré atmosféře to jistě přispělo a pro zahřátí byl připraven horký čaj a svařáček.

Ve středu 10. prosince se v Jáchymově konal první ročník akce „Česko zpívá koledy s regionálním Deníkem“. Letos si na 570 místech koledy společně zazpívalo přes 70

tisíc lidí. V počtu zhruba třiceti lodiček jsme se sešli u vánočního stromčeka u městské radnice. I přesto, že byla třeskutá zima, hlasivky sloužily dobře, a tak jsme si společně zazpívali známé české koledy. Po opadnutí počátečního ostychu jsme se všichni rozezpívali a myslím, že akci jsme si náležitě užili. Nálada byla vřelá, veselá a Vánoce si přišli přiblížit zástupci všech věkových kategorií. Nakonec pan starosta popřál krásné a klidné Vánoce a poté jsme se jen pomalu rozcházeli domů. Doufáme, že to nebyl jediný ročník této akce u nás a že se společně u vánočního stromu budeme nadále scházet každý rok. Je to příjemná příležitost setkat se s přáteli, odpočinout si od všudypřítomného shonu a nasát atmosféru přicházejících Vánoc.

Počasí při zpívání s koledou před kostelem v Horní Blatné 20. prosince jak účinkujícím dětem, tak přihlížejícím dospělým příliš radosti nedělalo. Čerti se ženili bez ohledu na sváteční atmosféru večera. Po neustálých výpadech elektriny v posledních dnech se nakonec elektrický proud umoudřil a umožnil všem zúčastněným vyčerpat plánovaný program až do konce.

V nejdeckém evangelickém kos-

U radnice před stromčkem

Počasí navzdory

tele se v neděli 21. prosince v podvečer uskutečnil již tradiční vánoční koncert místních pěveckých sborů – sboru NejZpěv a dětského pěveckého sboru Komoráček, obou pod vedením sbormistřovny Jany Uhlíkové. V zaplněném kostele jsme se mohli zaposlouchat především do vánočních koledí, tu závěrečnou (Narodil se Kristus Pán) si společně zazpívali všichni přítomní.

**Jiří Kupilík, Anna Plačková,
Markéta Kutějová, Pavel Andrš**

Pěvecký sbor NejZpěv během vystoupení (foto: Martina Střelcová)

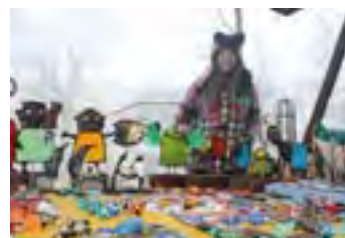
Druhou adventní sobotu se na Božím Daru konaly již tradiční Ježíškovy vánoční trhy. S velkou radostí musím potvrdit, že tradiční byly ve všech smyslech tohoto slova. Jako v minulých letech své profesionálně zpracované výrobky nabízeli řemeslníci a umělci z Krušných hor. Prodejce je více a více a já jim více a více děkuji za ochotu riskovat na Božák přijet při představě, že mohlo chumelit, fíčet a mrznout až praštět. Naštěstí bylo počasí tradičně dobré, lehece pod nulou, vítr žádný, a i když mohlo být sněhu trošku víc, bylo to hlavně, že nelilo.

Poprvé u nás, kromě perníkářky z Klášterce, nabídl své tisky na ručním papíru Vespula, bylinkářka Katka z Perninku prodávala čaje, masti a tinktury z bylinek nasbíraných na svazích Krušných hor a k tomu dávala rady a porady zcela zdarma. Skleněné, šité z polodrahokamů a korálkové šperky patří na každý trh stejně jako pestří výběr hraček z nejrůznějších materiálů. Velkou radost mi udělal jediný český výrobce kuřáček (to jsou ti panáčky, do kterých se dá zapálený františek a jim se pak

kouří z pusy). Keramika, ozdoby, ruční mýdla, dřevěné zbraně pro rytíře, betlémky a figurky, svíčky, patchwork, pletené ponožky i čepice, háčkované dečky i nákrčníky, na co jste si vzpomněli, to jste našli.

Kouřoví panáčky

Šperky skleněné, šité, z polodrahokamů a korálkové

Náměstím se linul kouř a teplo z norských svící a vůně z babykovských kamínek, u nichž se jako čert otáčel gurmán Kulhoš (Jan Kulhánek). Na zahřátí echt domácí

polívečku, jeho vynikající burgry z biomasička mi vyvrátily pany a ani tak jsem neskousla a klobásky mizely rychleji než sníh v poledne. Druhý stánek obsadil druhý božidarský mistr kuchař se zabičkovými specialitkami a krušno-

Vynikající burgry z biomasička

horskou borůvkou (plavající ve slivovici).

Mistr kovář nestíhal, byť měl kladivo v obou rukách (jeho zvonky krásně zní a vypadají ještě líp). Poníci trpělivě vozili a vozili a stělmistr Šimon hlídal kvalitu luků i malé lučištníky. Pár odváž-

livců si zapůjčilo a vyzkoušelo dobové telemarkové lyže od pana Románka, jenž opět vyvezl své muzeum historických lyží. Koho tento styl nadchl, může v březnu poměřit síly a styl na 25. ročníku Kiwi cupu.

Všude byli Ježíškovi pomocníci – téměř všechny božidarské děti si nasadily skřítkovské čepičky a ochotně radily, pomáhaly a užívaly si výsad místňáků. A ti nejdůležitější, návštěvníci, byli tradičně skvělí!

Na Ježíškovy trhy na Boží Dar se totiž nejezdí jen nakoupit originální dárky, ale hlavně pobýt s přáteli a užít si srdečnou a radostnou atmosféru.

Pokud byste se chtěli příští rok zúčastnit jako prodejci, kontaktujte Karolínu Pomplovou (734 464 663). Podmínkou je vlastní výroba čehokoliv a minimálně rekreační pobyt v Krušných horách.

A pokud si tu každoroční pohodu s námi chcete užívat pouze svojí účastí, tak si do nového kalendáře poznamenejte: druhou adventní sobotu jedeme na Božák!

Karolína Pomplová

Doporučujeme kulturní, společenské a sportovní akce

Kulturní akce

- 24. 1. - Reprezentační ples DK Ostrov (DK Ostrov; 20:00)
- 28. 1. - Vzpomínkové setkání u příležitosti Dne památky obětí holocaustu (Galerie umění, Karlovy Vary; 17:00)
- 15. 2. - 98. Oberwiesenthaler Skifasching – karneval na lyžích (Freilichtbühne, Oberwiesenthal; 10:30–16:00)
- 28. 2. - 5. reprezentační ples KC Krušnohorka (Pernink, KC Krušnohorka; 19:30–02:00, prodej vstupenek od 2. února v IC Pernink)

Koncerty, divadla

- 22. 1. - Sarah & the Adams (Divadlo Husovka, Karlovy Vary; 19:30)
- 23. 1. - KSO: Mistrovské kurzy v dirigování, koncert ve spolupráci s hudební školou ve Výmaru (Lázně III., Karlovy Vary; 19:30)
- 27. 1. - KSO: Gala Strauss, Kálmán, Labitzký (Lázně III., Karlovy Vary; 19:30)
- 27. 1. - Jan Spálený Trio (Galerie umění, Karlovy Vary; 19:30)
- 29. 1. - KSO: Slavnostní koncert ke 150. výročí narození Jeana Sibelia (Lázně III., Karlovy Vary; 19:30)
- 30. 1. - Lake Malawi & The Hellas (DK Nejdek – Klubíčko; 20:00)
- 5. 2. - KSO: Ludwig van Beethoven: Leonora III, Edvard Grieg: Koncert pro klavír a orchestr a moll, Johannes Brahms: Symfonie č. 3 (Lázně III., Karlovy Vary; 19:30)
- 8. 2. - KSO: Bavíme všechny generace (Lázně III., Karlovy Vary; 15:00)
- 11. 2. - Ivan Hlas Trio - Vitr ve vlasech (Galerie umění, Karlovy Vary; 19:30)
- 13. 2. - KSO: Koncert ve spolupráci s hudební vysokou školou v Zúriču – koncert absolventů (Lázně III., Karlovy Vary; 19:30)

Výstavy, přednášky

- 15. 1. – 15. 2. - Nucená práce pro bílé zlato (výstava přibližuje nucenou práci za 2. světové války pro potřeby Třetí říše) (zámek Sokolov, 1. patro)
- 16. 1. - Vladimír Dostal, Martin Frič: Kyrgyzstán na kole (Divadlo Husovka, Karlovy Vary; 19:30)
- 16. 1. - Petr Horký, Vašek Šůra: Špicberky bez vrcholu (hostinec Sportka, Vysoká Pec; 19:00)
- 23. 1. - Zdeňka Čepeláková: Sybilla Augusta, markraběnka Bádenská (DK Ostrov; 18:00)
- 28. 1. - Od Sputniku k ISS (Hvězdárna Karlovy Vary; 19:00)
- 31. 1. - Lukáš Svoboda: Rudné hutnictví západního Krušnohoří (Muzeum Královská mincovna Jáchymov; 17:00)
- 21. 1. – 22. 2. - ArchaeoMontan (Kostel Zvěstování Panny Marie Ostrov)
- do 18. 1. - Jakub Obrovský: Obrazy a plastiky (Galerie umění, Karlovy Vary)

- do 18. 1. - Pod stromčkem medvídek (Kostel Zvěstování Panny Marie, Ostrov)
- do 25. 1. - Znamé i neznámé podoby Radka Pilaře (Interaktivní galerie Becherova vila, Karlovy Vary)
- 5. 2. – 5. 4. - Jiří Patera: Dotknout se povahy světa (Galerie umění, Karlovy Vary; vernisáž 17:00)
- 12. 2. - RNDr. P. Rojik: Neklidné podzemí Sokolovska (Zimní zahrada Sokolovského zámku; 17:00)
- 12. 2. – 5. 4. - Jiří Valenta: Malíř fotografem (Interaktivní galerie Becherova vila, Karlovy Vary; vernisáž 17:00)
- do 18. 2. - Architektura Karlových Varů (Stará radnice, Ostrov)
- do 27. 2. - Günter Hujber (Galerie Drahomíra, Karlovy Vary)
- do 28. 2. - Z horníka výrobcem hraček (Böttcherfabrik, Pöbelschau)

Špicberky bez vrcholu

Výprava dvou zkušených českých polárníků Petra Horkého a Vaška Šůry mířila na arktické souostroví Špicberky, k nejvyššímu zdejšímu vrcholu Newtontoppen. Téměř dvoutýdenní putování přes rozsáhlá údolí a ledovce bylo tentokrát „okořeněno“ o dva nováčky v týmu. Složitě klimatické podmínky a další nepříjemnosti v začátku cesty nedovolily úspěšně dosáhnout výtěžného cíle. Těžké rozhodnutí otočit v pravý čas bylo nakonec jediné rozumné řešení. Výprava měla i tentokrát na otestování opět několik novinek jak ve výstroji a výzbroji tak i například jednu ženu v týmu.

Přednáška polárníků se uskuteční 16. ledna 2015 v restauraci Sportka ve Vysoké Peci od 19 hodin.

Kina

- 17. 1. - Želvy Ninja (Kino Pernink; 18:00)
- 24. 1. - Hodinový manžel (Kino Pernink; 18:00)
- 31. 1. - Koralína a svět za tajnými dveřmi (Kino Pernink; 18:00)

- 18. 1. - Kids on Snow & FIS World Snow Day (lyžařská škola Oberwiesenthal; 10:00–15:00)
- 7.–8. 2. - Závod Německého poháru v lyžařském orientačním běhu – veřejný závod (areál Technických služeb, Abertamy)
- 8.–10. 2. - Závod Českého poháru – žebříčku A, B (sprint, krátká trať, klasická trať) (areál Technických služeb, Abertamy)

Jiné

- 23.–24. 1. - Zápis do první třídy (Waldorfská základní škola Wlaštovka Karlovy Vary)
- 7. 2. - Výtvarná dílna – Masopust (Ateliér Archa; 9:00, přihlášky na tel. 603 113 983 – lektorka Dagmar Kuncová)

Krušnohorské výlety na běžkách

Další z krušnohorských výletů je naplánován na konec ledna (31. 1.) do okolí Abertam, Perninku a Horní Blatné (start a cíl bude v areálu Technických služeb v Abertamech), kam tímto zveme běžkaře všech věkových i výkonnostních kategorií stejně jako následně do Nových Hamrů (14. 2.) a na Klínovec (14. 3.). Podrobnosti o výletech i další informace pro běžkaře naleznete na www.krusnehoryaktivne.cz.

Na druhý svátek vánoční (na Štěpána) se v rudenském kostele Navštívení Panny Marie uskutečnila bohoslužba slovem, vedená páterem Vladimírem Müllerem působícím ve Staré Roli. Byla to po dlouhé době nejen pro místní obyvatelé možnost znovu vstoupit do prostor kostela, který se pro veřejnost otevírá pouze několikrát do roka.

Pravidelné bohoslužby se zde již řadu let nekonají. A je to velká škoda, jelikož tento kostel je opravdovou historickou i kulturní perlou a odkazem původních obyvatel Rudného/Vysoké Pece. Místní kostel má nyní ve správě sama obec Vysoká Pec a v případě zájmu se snaží vyhovět každému, kdo by snad o návštěvu kostela projevil zájem. Pro účel bohoslužby a kon-

Bohoslužba slova a koncert v rudenském kostele

Betlém v rudenském kostele

Dnes již zamalovaný znak císaře Josefa II.

certu, při němž zpívala Věra Smržová a na varhany ji doprovázel Petr Rojík z Rotavy, místní kulturní komise vyzdobila kostel v ryze vánočním duchu. Podle vyprávění pamětníků (starousedlíků) v něm byl v době Vánoc vždy vystaven velký krušnohorský betlém. Ten stával mezi schody k varhanám a vchodem do věže. Stáří betléma se však nikdo z nich neodvažuje ani odhadovat, prý byl součástí kostela odnepaměti. Pro lepší viditelnost byl však letos i s velkým vánočním stromkem umístěn do východní apsidy kostela, z boku hlavního oltáře.

Z původního betléma se dochovala spousta postav a dalších zvířecích figur, ale i přesto se do budoucna plánuje alespoň drobné rozšíření (například postava malého Ježíška v jesličkách chybí).

A závěrem něco málo z histo-

rie. Kostel byl vystavěn za vlády císaře Josefa II. mezi lety 1782–1786. Svědčí o tom i erb (v dnešní době zabilený) na stropě kostelní lodi. Erb nesl název IOSEPH II D. G. R. I. BO. REX (z Boží milosti král a císař, král český), samotný erb byl pod nadpisem. Z pravé strany jej podpírali gryfové (okřídlení lvi). V erbu se nacházela dále koruna, dvojhlavý orel a před ním štít, vertikálně dělený červeno-bílé pole s dvojocasým českým lvem v pravé části a dodnes platným znakem obce Rudné v levé bílé části. Jak již bylo zmíněno výše, erb není v dnešní době v kostele viditelný. Naštěstí se ještě v 80. letech podařilo původní interiér kostela zvečnit na několika málo fotografiích.

**Martina Zettlová s přispěním
Adolfa Hochmutha, rodáka
z Vysoké Pece**

Krušnohorské lesy potrápila ledovka

V prosinci jste si jistě všichni všimli poměrně velkého rozsahu rozlámaných listnáčů, ulámaných vršků smrků a výpadků elektřiny ve vyšších a středních polohách našich hor, a to bez nějakého výraznějšího větru. Toto v naší oblasti ne zcela běžné poškození způsobila tzv. ledovka. Jev, k němuž dochází při styku vody s povrchem ochlazeným pod 0 °C.

Typickou krušnohorskou formou horizontálních srážek je však námraza, kterou známe i ze starých pohlednic, jak obaluje stromy i stavby. Podmínkou pro její vznik je kombinace nízké teploty s vyšší vlhkostí proudícího vzduchu. Ta také způsobuje typická poškození krušnohorských lesů (v terminologii Wikipedie je nazývána zrnitá

námraza). Námraza může zatížit strom až 50 kg na 1 metr větve. Poškození námrazou se v Krušných horách vyskytuje převážně v nadmořských výškách mezi 650–900 m n. m., nejčastěji na návětrných svazích pohoří vystavených jižnímu a jihozápadnímu větru. Námraza poškozuje všechny dřeviny bez rozdílu druhu.

V teplejších zimách, jež nás zřejmě budou čekat častěji, můžeme očekávat posun námrazových poškození do vyšších nadmořských výšek a častější poškozování lesů ledovkou či průsvitnou námrazou, ke kterým dochází za vyšších teplot.

Karel Picura
foto: Ulrich Möckel

Klínovec pod ledem před sto lety (foto: archiv Michala Urbana)

Rozdělení zimních horizontálních srážek

Námraza je atmosférický jev, jenž se projevuje vznikem ledových krystalů na povrchu objektů buď mrznutím drobných kapének vzdušné vlhkosti (mraků, mlhy apod.) při jejich styku s povrchem země, objektů nebo jiných předmětů o teplotě 0 °C a nižší, nebo srážením (sublimací) vzdušné vlhkosti na dostatečně prochlazeném zemském povrchu či předmětech, a to i bez přítomnosti mlhy nebo oblačnosti. Nejvyšší pravděpodobnost vzniku námraz je při styku prochlazeného povrchu (0 až –4 °C) objektů s vlhkým vzdušným prouděním. Při teplotách pod –4 °C a nižších výrazně klesá možnost jejího vzniku a při teplotách pod –12 °C námraza téměř nevzniká nebo je velice slabá.

Podle typu můžeme námrazu rozdělit na: průsvitnou námrazu s průsvitným a drsným povrchem, jež vzniká na předmětech ochlazených na 0 až –3 °C. Kapky vody mrznou pomalu, proto vyplňují celý prostor a vytvářejí kompaktní vrstvu ledu bez vzduchových bublinek nebo jiných nečistot. Podobá se ledovce, která má ovšem odlišné příčiny vzniku. Je velmi přilnavá a odolná vůči větru, odstranění je možné pouze pomocí tání nebo mechanického rozbití. Zrnitou námrazu tvoří usazeniny v podobě bílých trsů vláknité struktury, vzniká rychlým zmrznutím na předmětech ochlazených na –2 až –10 °C. Je přilnavá, ale snadno oddělitelná od povrchu.

Krystalická námraza (jinovatka) tvoří krystalické usazeniny, vzniká zejména při teplotách nižších než –8 °C. Jde o krystalický ledový potah pevných povrchů vznikající desublimací zejména při mlze a slabém větru za teplot nižších než –8 stupňů Celsia. Tvoří se například na trávě, na větvích stromů nebo střechách budov. Podmínkou pro vytváření jinovatky je ochlazení pevných těles pod bod srážlivosti (jeho hodnota závisí na teplotě, vlhkosti a atmosférickém tlaku). Pokud je tato podmínka splněna, vzniká pod bodem mrazu jinovatka, nad bodem mrazu rosa. Jinovatka není nebezpečná pro rostliny ani nepůsobí škody na elektrických vedeních a v leteckém provozu.

Ledovka je hladká, průhledná a homogenní vrstva ledu. Vzniká, když mrznoucí déšť nebo mrholení dopadá na zem nebo jiný povrch. Dochází k tomu tehdy, když se ve výšce nachází teplý vzduch a z něj dopadá déšť na povrch s teplotou pod 0 °C.

zdroj: Wikipedie

Poškození porostů náhradních dřevin v okolí Meluzíny

Štít Krušných hor na Jahodové louce uplaval na vodě

Letošní zima lyžařům-běžcům opět nepřeje. Zahajovací závody na Jahodové louce před koncem loňského roku se neuskutečnily. Sníh „uplaval“, a tak se úsilí pořadatelů soustředilo na sobotu a neděli 10. a 11. ledna, na tradiční závod karlovarských lyžařů Štít Krušných hor. Standardní tratě se připravovaly celý týden, na kritická místa byl naházen sníh. V noci

z pátku na sobotu však přišla náhlá změna počasí a teplý vítr a déšť rozhodly jinak.

Polovina připravených tratí se tím sice stala nepoužitelná, ale pořadatelům se podařilo připravit náhradní dvoukilometrový okruh se startem a cílem na rozcestí u Jahodové báby. Přes složité podmínky se závod zúčastnilo 143 lyžařů z Karlových Varů, Teplic, Oseka,

Mariánských Lázní a Aše. Z tohoto počtu bylo 120 závodníků v žákovských kategoriích.

Všichni se statečně poprali s mokrou, loužemi zpestřenou tratí. V noci ze soboty na neděli začalo mrznout a sněhovou břečku vystřídal na tratích led. Organizátoři změnili formu závodu na sprint, ve kterém startovalo 110 závodníků, opět zejména žáků. Na kva-

lifikaci bylo zataženo, čtvrtfinále, semifinále a finále doprovodil padající sníh s nezbytným krušnohorským větrem.

Přes problémy způsobené rozmarným počasím byli nakonec všichni aktéři, pořadatelé i závodníci včetně doprovodu spokojeni.

Petr Mach
foto: Karel Picura

Tratě zničené obilovou

Soustředění na startu

Den tříkrálový na lyžařské magistrále

Jak se během několika málo dní dokáže tvář krajiny změnit, dokládají i níže připojené fotografie Evy Hejtmánkové, pořízené 6. ledna na Krušnohorské lyžařské magistrále u Hřebečné a Bludné za slunečného počasí a při dostatku sněhu.

(red)

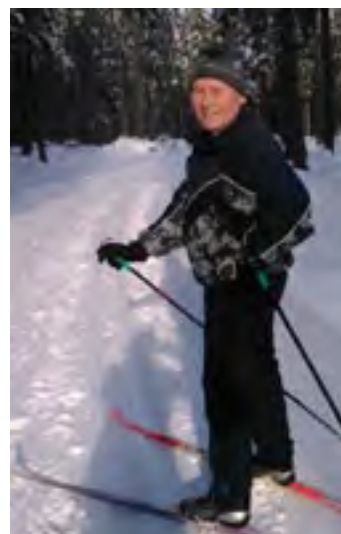
Na magistrále: krásná stopa na klasi-ku i na bruslení

Odbočka z Bludné k novému srubu u Červené jámy: stopa zničená od auta. Tak to provozovatel nezvládl

Pavel Motlík na Tři krále rozvážel informační mapky a pokyny, jak se chovat ve stopě

Matador Egon Hoffmann poprvé na Tři krále ve stopě, kroužil tam i triatlonista Jan Kubíček, ale dost v tempu, na foto nezbyl čas

Milan Michálek – významná nejdecká osobnost

Milana Michálka můžeme potkat při řadě akcí, které se v Nejdku konají, ať již s videokamerou, či bez ní. Celá život ho provází učitelství, aktivně se zapojil též do sportu (kanoistika) a kulturního a společenského dění (hudba, fotografování, publikační a spolková činnost). V letech 1994 až 1998 působil dokonce ve funkci starosty města. I přes svůj věk (10. ledna 2015 oslavil 83. narozeniny) i nadále aktivně pracuje pro Nejdek.

Jak dlouho žijete v Nejdku a co vás sem přivedlo?

V Nejdku žiji od srpna 1954, kdy jsem nastoupil jako češtinář a ruštinář na místní základní (tehdy střední) školu. Studoval jsem na gymnáziu v Praze-Karlíně a na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, kde jsem v červnu 1954 promoval. V naší studijní skupině jsem dokončil studium jako jediný kluk, a tak jsem ani neprotestoval proti umístění do pohraničí. „Nějak to zde rok vydržím a pak se uvidí,“ řekl jsem si, když jsem se jel do Nejdku 30. června 1954 představit svému budoucímu řediteli školy. Ale už při cestě vlakem z Karlových Varů do Nejdku jsem já, kluk z rovina-

tých Úval u Prahy, milující Krkonoše a Vysoké Tatry, začal věřit Krušné hory. Bylo krásné červnové ráno, škola byla ještě zavřená, a tak jsem se prošel náměstím až k nejdecké skále a hradní věži. Nádhera! Zázitek, který rozhodl? Asi ano, i když další radosti přibývaly. Dostal jsem v Nejdku byt, byl jsem už krátce ženatý. V učitelském sboru vedle mne pracovaly velké nejdecké osobnosti – Václav Nohejl (ředitel školy) a Karel Uzel (zástupce ředitele školy).

Jakou roli ve vašem životě hraje hudba? Nemohl jste ji studovat a pak se stát učitelem?

Musím začít svým otcem Jaroslavem, který byl laickým kazatelem církve Jednoty československé

Společně s dcerou Hanou

v Úvalech, jinak živnostník a rolník, který ve dvacátých letech postavil v Úvalech velký dům, jehož celé jedno podlaží zabíral sál sloužící jako modlitebna. Abych mohl doprovázet zpěv věřících a také jednou řídit chrámový sbor, byl jsem v šesti letech zapsán do hudební školy. Hudba se pak stala mou celoživotní radostí. Řídl jsem pěvecké sbory v Úvalech i v Nejdku, kde jsem byl varhaníkem v evangelickém kostele a v obřadní síni města. Původně jsem chtěl studovat v Praze na Filozofické fakultě UK obor hudební věda. Psal se však rok 1950 a na gymnáziu mi důkladně vysvětlili, že tento obor se bude utlumovat a že bych se mezi čtyři plánované uchazeče nevešel. Na gymnáziu jsem měl výbornou češtinářku, žákyni F. X. Šaldy, a ta mně doporučila studium učitelství, obor čeština – ruština. Její rada, jak se později ukázalo, bylo jediné možné řešení. Nebyl jsem tak dobrý instrumentalista, abych se mohl živit jako interpret vážné hudby a jako hudební kritik. Těch už v padesátých letech nebylo vůbec zapotřebí. A tak jsem se stal učitelem, v roce 1966 zástupcem ředitele školy a byl jsem připravován na funkci ředitele školy.

Tuto kariéru však přerušily invazní tanky v roce 1968. V roce 1979 jsem se stal předsedou Kruhu přátel hudby a vedl jsem jej do roku 2009. Dodnes jsme uspořádali v Nejdku 280 koncertů vážné hudby.

Jaké jste měl v mládí rodinné zázemí?

Pocházím z pěti dětí. Můj otec, matka i všichni příbuzní byli věřící lidé. Dvě matčiny sestry byly křesťanskými misionářkami – jedna v Indii, druhá v Číně. Rodiče mne vždy vedli podle Bible svaté k pomoci lidem. Můj starší bratr Jaroslav (ročník 1921) pracoval za protektorátu v ilegální protinacistické skupině, v květnu 1945 byl jmenován členem Revolučního národního výboru v Úvalech. Byl však v průběhu Pražského povstání zatčen esesáky a brutálně v úvalském lese ubit. Dne 24. listopadu 1945 jej ministrem národní obrany generál Ludvík Svoboda vyznamenal in memoriam Československým válečným křížem 1939. Můj o deset let starší bratr byl pro mne vedle rodičů velkou autoritou a vzorem. Mohu říct, že jsem byl šťastné dítě, opečovávané a také rozmazlované. Díky své rodině jsem se vždy snažil mít starost o věci veřejné.

Na Křížovém vrchu v Nejdku s pravnučkou Rozárkou (rok 2011)

Už jste to trochu naznačil, co pro vás znamenaly roky 1968 a 1989?

21. srpen 1968 byl pro mne – reformního komunistu – ranou do hlavy. Do KSČ jsem vstoupil v roce 1965, v roce 1970 jsem byl vyloučen. Pro své postoje v učitelském sboru a na veřejnosti jsem byl zbaven funkce zástupce ředitele školy, tak mi to bylo písemně sděleno. Vyhazovu ze školy jsem nakonec s odřenými zády ušel, a to zřejmě kvůli mnoha aktivitám, které jsem mimo vyučování svým žákům věnoval. Od roku 1959 jsem jezdil pravidelně s dětmi na vodu – na Lužnici, Vltavu, Otavu, Ohři a Hron, vedl jsem pěvecký a instrumentální soubor, s nímž jsem vystupoval na veřejnosti. Vedl jsem řadu učitelských poznávacích zájezdů. Listopad 1989 byl pro mě největším životním mezníkem, vysvobozením z normalizační frustrace. Spoluzakládal jsem v Nejdku Občanské fórum, jehož jsem byl mluvčím. V roce 1990 jsem byl spoluautorem myšlenky Poutě dobré vůle. V komunálních volbách 1990 jsem byl zvolen do městského zastupitelstva, v němž jsem působil až do roku 2002. Za mého starostování v letech 1994 až 1998 jsme se věnovali především infrastruktuře (například výstavbě parovodu z Vřesové do Nejdku, čímž bylo vyčištěno nejdecké ovzduší) a nezbyla

nám síla ani peníze na zvýšení atraktivity města, jež má velký potenciál v rozvoji turistického ruchu. A tak jsme 17. listopadu 1999 založili občanské sdružení JoN – Jde o Nejdek, v němž jsem byl předsedou do roku 2010. Prvním a velkým úkolem se stala obnova věhlasné Nejdecké křížové cesty – náklady dosáhly sumy 3,5 milionu korun.

Co považujete za svůj největší úspěch?

Zcela jednoznačně to bylo štěstí, že jsme se svou první ženou vychovali dvě děti – Jaroslava (narozeného v roce 1955) a Hanu (1956). Že jsme je nevychovali špatně, o tom svědčí nejen jejich životní dráhy – Slávkova odborná a vědecká, Hančina zdravotnická –, ale zejména to, že mám čtyři vnoučata a již sedm pravnoučat. Slávek i Hanka se vždy starali o věci veřejné. Mimo jiné Slávek v únoru 1989 podepsal Prohlášení vědeckých pracovníků, za což po prezentaci svého jména v rádiu Svobodná Evropa málem přišel o místo, Hanka je signatářkou Charty 77. Pochopte, že jsem právem na své potomky hrdý.

Děkujeme za rozhovor a k vašim 83. narozeninám přejeme hlavně pevné zdraví!

Pavel Andrš

foto: archiv Milana Michálka

S pravnukem Jaroslavem (rok 2014)

Syn Jaroslav obklopen vnoučaty

Výstava o historii zpracování vlny v Nejdku

V prostorách nejdeckého hotelu Anna se v úterý 9. prosince 2014 konala vernisáž výstavy o historii zpracování vlny v Nejdku, kterou připravil Vlnap

Nejdek, a.s., ve spolupráci s kronikářem města Pavlem Andršem a hotelem Anna. Výstava, jež je rozložena na devíti panelech, přibližuje texty a řadou dobových snímků a přehledových tabulek více než 170 let starou tradici výroby nejdecké vlny. Zaměřuje se i na méně známé události druhé

světové války, kdy část továrny přešla na válečnou výrobu, či na strukturu výroby a zaměstnanců. Expozice v češtině, v němčině a zčásti i v angličtině je přístupná každý den.

Pavel Andrš

foto: Karolina Vajskébrová

Metalis Nejdek

Známý nejdecký podnik Metalis sice vznikl až v roce 1950, jeho historie však sahá podstatně dál. Železářství na Nejdecku má šestsetletou tradici a přímý předchůdce Metalisu existoval už v roce 1813.

První zprávy o těžbě železné rudy v Nejdku a jeho okolí pocházejí z 15. století. Dobývání a zpracování rudy tehdy probíhalo primitivním způsobem – kujné železo se vyrábělo v hamrech, pruty tyčového železa se zpracovávaly v drátovnách a drátových mlýnech.

Za vlády hrabat Šliků (1446–1602) zažilo dolování na Nejdecku největší rozvoj. S tím souviselo i zřizování vysokých pecí (dvě z nich se mj. nacházely ve stejno-

získal jméno Nejdecké železářny. Po napoleonských válkách však nastal jejich úpadek. Situace se zlepšila v roce 1833, kdy se majitelem nejdeckého panství stal Heinrich Kleist, který následně železářnu zmodernizoval a zavedl válcování plechů po anglickém způsobu. Dvě válcovací tratě pohánělo vodní kolo, v tu dobu největší v Čechách.

V roce 1840 se železářna skládala z těchto provozů: z vysoké pece,

Kvalita jejich výrobků byla oceňována na řadě evropských výstav (například Lipsko 1850, Vídeň 1854, Paříž 1867). Kolem roku 1860 pracovalo v továrně na černý a bílý plech a řezané železo celkem 170 dělníků. Kromě pracovníků v provozu zaměstnávala železářna 100 lidí na šachtách a v uhlířství. V roce 1881 byla k továrně zřízena železniční vlečka.

Roku 1899 koupila nejdecké válcovny vídeňská firma Petzold.

avšak plánovaný projekt skončil pouze u technické dokumentace.

První světová válka přinesla omezení výroby a přísunu surovin, byla zavedena produkce pocínovaných plechů na konzervy. Export výrobků po rozpadu Rakouska-Uherska směřoval většinou na zahraniční trhy téměř všech evropských států. Po roce 1918 nastal další vzestup výrobních ukazatelů (v továrně pracovalo až 1 400 zaměstnanců), který však byl ovliv-

Nejdecké válcovny v době bouřlivého stavebního rozvoje (1904)...

...a po roce 1910

jmenné obci) a četných hamrů.

Za Humprechta Černína (1652–1682) se ve zdejších hamrech začaly vyrábět plechy, což znamenalo přechod k válcovnám plechů a posléze k technicky poměrně složitým železářnám. Na sklonku 18. století byla ve slévárně nejdecké železářny postavena vysoká pec, již jako třetí v pořadí.

Za vznik dnešního Metalisu lze považovat rok 1813, kdy provoz

dvou železných hamrů, válcovny plechu s cínovnou a strojirenské dílny. K železářně dále náležely železnorudné doly ve Vysoké Štoli, cínové doly na Rolavě a Jelení a uhelné doly u Staré Chodovské a Počeren.

Díky modernizaci a zavedení válcování plechů se nejdecká železářna zařadila ve druhé polovině 19. století mezi špičku svého oboru v habsburské monarchii.

V dalších letech nastal nevídaný rozmach, do rozvoje byly investovány nemalé finanční prostředky. Postupně byly všechny objekty hutí nahrazovány novými, většími. Výrazný posun ve výrobě představovalo zavedení elektřiny a moderních tlakových plynových generátorů.

Zatímco v letech 1895 až 1900 činila roční produkce 445 až 593 vagonů výrobků, v roce 1905 už šlo o 1 219 vagonů a v roce 1912 dokonce o 2 438 vagonů. Výrazně se zvýšily počty zaměstnanců – kolem roku 1900 jich zde bylo napočítáno mezi 500 až 600, roku 1900 továrna evidovala již přes 1 000 pracovníků.

Dne 1. ledna 1909 se firma spojila s rotavskou železářnou hraběte Nostice a vytvořila akciovou společnost s názvem Rotavsko-nejdecké železářny, pod které spadaly i železářny v Šindelově. Tím byl dán impuls k výstavbě železniční tratě z Nejdku přes Šindelovou do Kraslic. Uvažovalo se o ní ještě v průběhu první světové války,

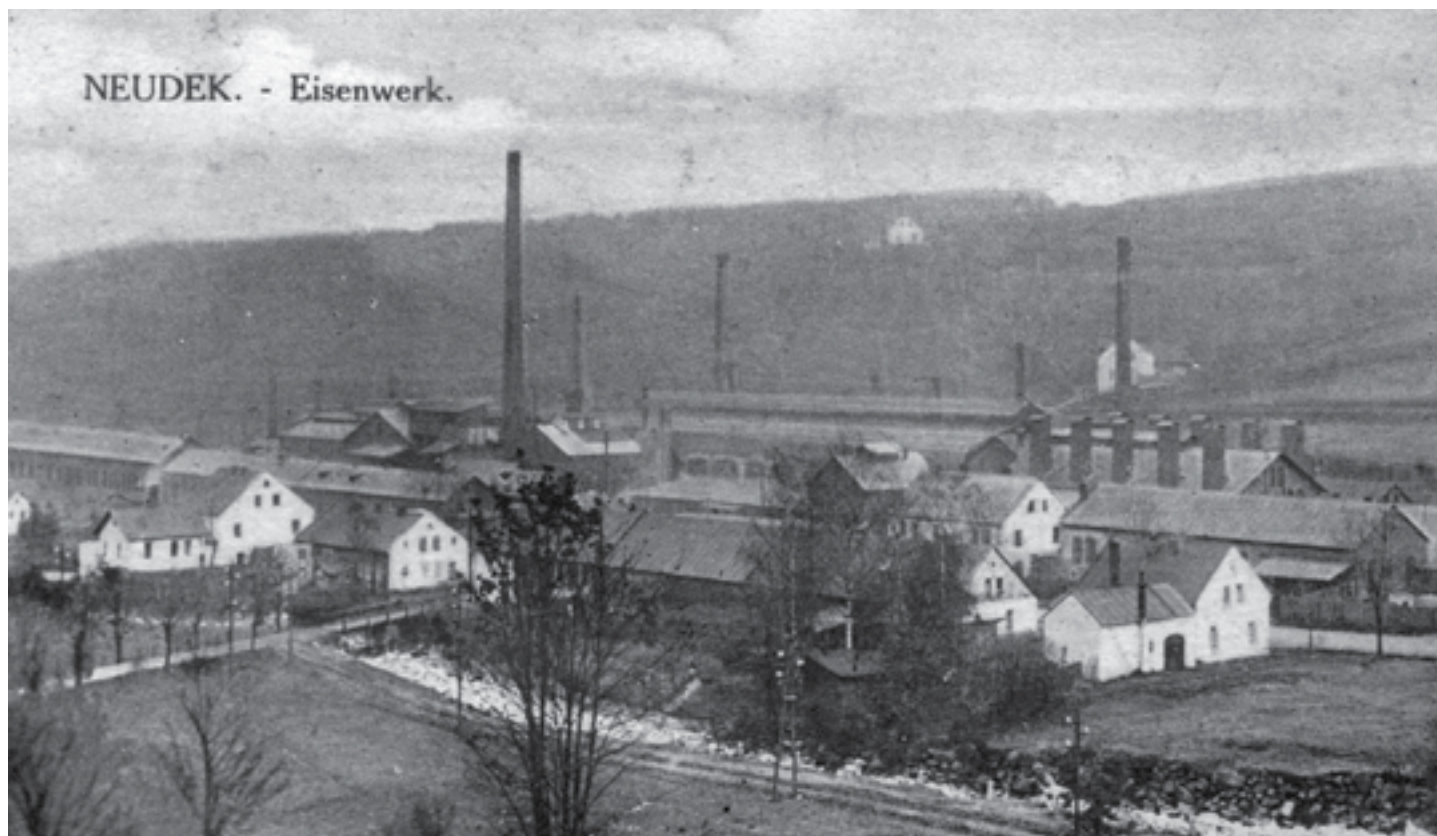
něm světovou hospodářskou krizí 30. let. Na přelomu 20. a 30. let vznikl v Karlově Huti na Ostravsku nový provoz, jenž měl za následek uzavření šindelovských a rotavských železáren a omezení výroby v Nejdku. V roce 1932 pracovalo v továrně při pocínování plechu jen přibližně 200 lidí. Tento stav trval do roku 1938.

V letech 1939–1940 bylo veškeré zařízení válcoven demontováno a sešrotováno. Některé budovy byly strženy a na jejich místě vyrostla nová hala určená pro válečnou výrobu.

V prosinci 1941 převzal továrnu Ing. Albert Wildfang z Gelsenkirchenu, který ji následně nechal přestavět na slévárnu lehkých kovů a zavedl zde tlakové liti – zejména součástek pro letecký průmysl, zápalek a hlavíc do dělostřeleckých granátů. Kvůli nedostatku pracovních sil jsou v podniku zaměstnávání ruští váleční zajatci, dělníci z východu, Itálie a Francie. V roce 2004 navštívili podnik dva bývalí váleční zajatci v dopro-

Nejdecké válcovny kolem roku 1910

Záběr od severu na průmyslový komplex (okolo roku 1920)

vodu synů s přáním ještě jednou vidět místa, kde strávili své zjetí za války. Jasně poznávali místa a jejich tehdejší funkci v podniku. Vyprávěli o konci války, o náletech hloubkařů i o tom, jak syn majitele utekl a svou uniformu SS zanechal ve své kanceláři.

V roce 1945, kdy byl národním správcem pověřen Ing. Václav Hauer a ředitelem se stal pan Neduchal, se nepřecházelo na mírovou výrobu zrovna lehce. Odcházející německé dělníky sice postupně nahrazovali noví osídlenci, přesto

místa odborníků na tlakové lití zela prázdnotou. Odbornou výpomoc tak zajišťovali pracovníci Kovolisu Hedvikov. Po znárodnění v roce 1946 spadl závod pod Kovolís, n. p., Čáslav. Ředitelem nejdeckého Kovolisu se stal Ing. Bohumil Adámek, toho vystřídal Jindřich Valecký a posléze Ing. Jiří Červáček (od září 1948).

Za působení nového ředitele Jaroslava Rocha se k 1. lednu 1950 podnik osamostatnil a přejmenoval na Metalis, náležely k němu i dva pobočné závody v Kraslicích a Ze-

lené Hoře u Kraslic.

Na sklonku května 1945 pracovalo v továrně 558 zaměstnanců (v březnu toho roku to bylo ještě 1 953 osob). V červenci 1946 poklesl počet pracovníků na 540 (v tom 150 Němců). Ke konci roku 1948 registroval Kovolís zhruba 350 lidí.

Po ukončení války se produkce ubírala směrem k litému obráběnému nádobí Aluspor, výrobě strojků na maso, jídelních přístrojů, lisů na ovoce a jiných věcí. Poté se pracovalo se slitinami mědi, olova, cínu a zinku. Výroba nádobí byla později pro nedostatek hliníku zastavena. Do náhradního výrobního programu byla zařazena výroba součástí zemědělských strojů, benzinových kohoutů pro auta a motocykly. V roce 1955 bylo obnoveno vyrábění hliníkového nádobí, jehož výroba včetně výroby ručních vrtaček byla převedena do podniku VLAD Přesov.

Následně si slévárenská produkce vynutila celkovou rekonstrukci podniku. V letech 1961–1964 vybudoval závod novou nástrojárnu, v letech 1965 až 1967 novou slévárnu, v níž byl provoz zahájen v roce 1968. Počátkem 70. let se továrna obrátila k přípravě nových produktů – vodních čerpadel pro

osobní automobily Škoda; první začaly opouštět závod v roce 1978. Kromě nich se zde vyráběly písty do spalovacích motorů o průměru 38 až 80 mm, kompresorové písty a písty do lodních motorů do průměru 170 mm. Další výrobní program tvořily, a dodnes tvoří, elektroinstalační materiál, kovové formy pro tlakové lití, protipožární armatury a příslušenství zemědělských strojů. V 80. letech byla postavena nová hala, byla provedena generální oprava a přestavba staré slévárny. Na plnění výrobních úkolů se v letech 1981 až 1990 podíleli také dělníci z Kuby, Bulharska a Vietnamu.

V roce 1963 byl n. p. Metalis začleněn do metalurgického kombinátu n. p. Metaz Týnec nad Sázavou, který tvořilo celkem sedm závodů. Od roku 1952 až dodnes stáli v čele závodu postupně Hugo Žid, Ing. Hanuš Hron, Ing. Rudolf Václav, Ing. Tomislav Císař, Ing. Karel Sklenář, Vlastimil Pollak, Ing. Václav Špatenka a Ing. Stanislav Gregor.

Vrchol objemu výroby nastal v roce 1989, kdy podnik vyexpedoval přibližně 4 900 tun hliníkových odlitků a výrobků a v podniku pracovalo přes 850 pracovníků. Výroba postupně klesala a tento

Celkový pohled na železárně v roce 1921. Vpravo kolem areálu vede železniční trať.

Interiér mechanické dílny, asi 70. léta minulého století

pokles se zastavil v polovině roku 1991. Počet zaměstnanců se snížil, odešli mj. i zahraniční pracovníci.

V rámci privatizace národního hospodářství byl státní podnik Metalis zařazen do druhé vlny. Dne 17. června 1992 byla založena

společnost s ručením omezeným, podnik Metalis Nejdek s.r.o. čítající 696 zaměstnanců vznikl k 1. říjnu 1993.

Do doby privatizace dodával podnik své výrobky pouze na tuzemský trh, ale následně se situa-

ce začala obracet a stoupal objem dodávek do zahraničí. Bylo intenzivně investováno do licích strojů a CNC strojů. V roce 2009 činil objem výroby a dodávek pro vývoz asi 65 %, ze 70 % byla výroba určena pro automobilový průmysl.

V roce 2006 byla ukončena výroba vodních čerpadel pro motory Škoda 1,4 l, jichž bylo vyráběno až 300 000 ks ročně.

Dodávky nyní směřují do zemí, jako jsou například Německo, Španělsko, Maďarsko, Slovensko, Francie, Rakousko a Jihoafrická republika. Odlitky a výrobky se uplatnily prakticky ve všech značkách evropských výrobců motorových vozidel. Postupný vývoj globalizace a celosvětová krize podnik silně poznamenaly převodem výrob malých tlakově litých hliníkových odlitků do Číny a Indie.

V letošním roce podnik silně zeshlíhl. Počet zaměstnanců poklesl na 180, ale jsou podnikány kroky k opětovnému zvýšení výroby. K tomu směřuje i probíhající certifikace podniku na systém řízení jakosti podle normy TS 16949 jako standard založeného devíti výrobci automobilů.

text a foto: Pavel Andrš

Autor děkuje Ing. Stanislavu Gregorovi za poskytnutí některých podkladů.

Závod Metaz v 80. letech minulého století

Výlety pro běžkaře zahájily na Božím Daru

První lednovou sobotu byl na Božím Daru odstartován seriál krušnohorských výletů určených pro širokou běžkařskou veřejnost. Výlety, které mají za cíl představit běžkařské oblasti západních Krušných hor, organizuje v letošním roce jako novinku První Krušnohorská o.p.s. ve spolupráci s místními partnery a horskými obcemi.

V rámci božídarského výletu byla připravena trasa v délce 25 km, lyžařský servis školy Novak Nordic School a občerstvení na trati i v cíli výletu zajištěné ve spolupráci s Nemos Group a božídarskými Apartmány Engadin, jež poskytly účastníkům akce kompletní zázemí.

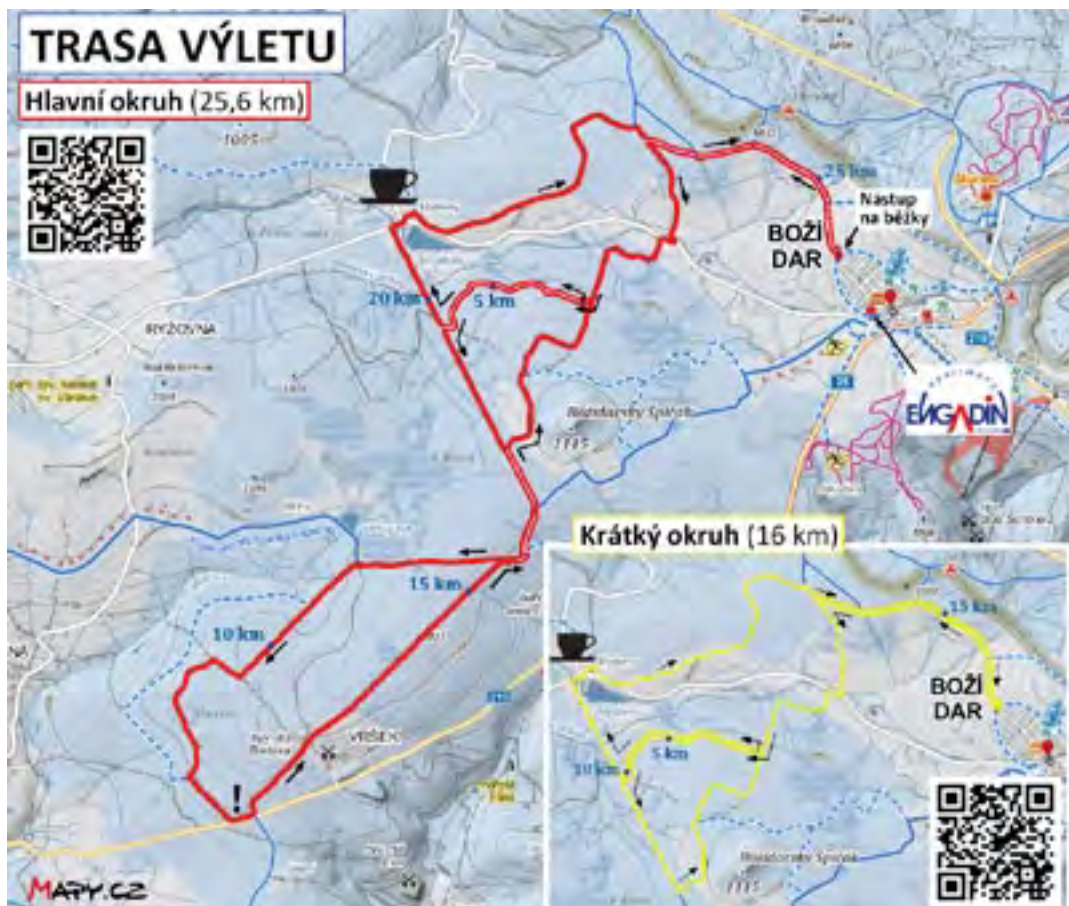
Počasí organizátorům příliš nepřálo – po vydatném dešti den před výletem a nočním mrazu byly lyžařské trasy i horské silnice značně namrzlé. I přesto se podařilo trasu výletu upravit ke spokojenosti více než 90 účastníků všech věkových kategorií. Délku výletu si mohl každý lyžař přizpůsobit své fyzické kondici. Nejmenší účastníci absolvovali zpravidla desetikilometrový úsek z Božího Daru k Myslivnám a zpět.

Účast na výletu byla díky partnerům akce zdarma, řada běžkařů nicméně přispěla na úpravu běžec-kých tratí zakoupením letošní plac-ky v hodnotě 100 Kč či 300 Kč.

Po trasách božídarského výle-tu se můžete vydat kdykoliv. Jsou pravidelně udržované a dobře značené. Pouze s namazáním lyží a občerstvením si budete muset po-radit sami.

Další z krušnohorských výle-tů je naplánován na konec ledna (31. 1.) do okolí Abertam, Perninku a Horní Blatné, kam tímto zveme běžkaře všech věkových i výkonnostních kategorií stejně jako do Nových Hamrů (14. 2.) a na Klínovec (14. 3.). Podrobnos-ti o výletech i další informace pro běžkaře naleznete na www.krusnohoryaktivne.cz.

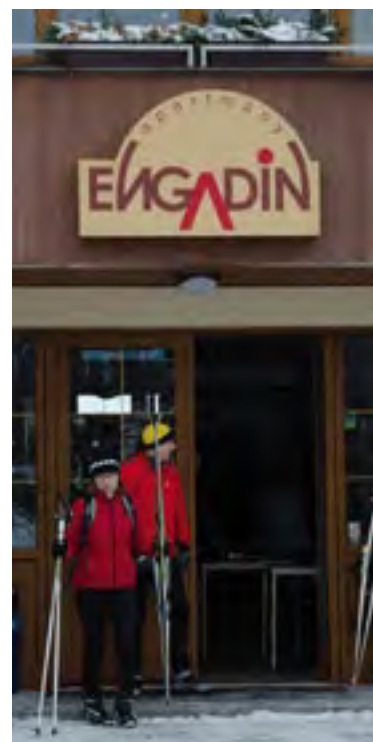
Eva Nduwimana
foto: **Zuzana Hackerová,**
Ondřej Tesař

Plán výletu

Na trase výletu

Jáchymov v roce 2016

Jáchymov před založením města v roce 1516

Příští rok bude pro město „Údolí sv. Jáchyma“ čili nynější Jáchymov rokem jubilejním. Příspěvkem našeho časopisu ke gratulacím a oslavám 500. výročí založení Jáchymova bude v letošním roce pravidelný seriál úryvků z bohaté historie a slavné minulosti tohoto horního města světového významu, které výrazně ovlivnilo osídlení a rozvoj severozápadní oblasti Krušných hor.

(red)

Znak města Jáchymov (kresba Lubomír Zeman)

Historie Jáchymova je úzce svázaná s historií Krušných hor. V Muzeu uranu v Bad Schlemu je popsáno, jak rozpínavost a expanze germánských kmenů zatlačovala slovanské kmeny stále těsněji ke Krušným horám. V 9. století se Krušné hory ještě nazývaly Srbské nebo České hory, protože svým hustým a těžko proniknutelným pralesem, zrádnými močály a rašeliništi oddělovaly Srby na severu od Čechů. V polovině 16. století, kdy v Krušných horách vrcholila těžba nejrůznějších kovů, se začal užívat název Erzgebirge – Rudohoří. Tomu odpovídá i mnohem pozdější a v současnosti používaný český název pohorí, který nevznikl od krušného života, i když zde v horských drsných podmínkách

často krušný byl, ale od slova krušiti. Sloveso krušiti znamenalo ve staročeštině těžiti. Při těžbě vznikala krušec, odlomek, což byly hroudy vytěženého nerostu. A právě slovo krušec se stalo základem pro název Krušné hory.

Evropská měnová krize a poptávka po stříbře

Koncem 15. a začátkem 16. století nastala v Evropě měnová krize. Odborníci mluví o první měnové krizi v Evropě. České mincovnictví sehrálo dvakrát v Evropě významnou roli přesahující svým významem hranice Českého království. Poprvé to byla ražba pražského groše, který měl surovinovou základnu v okolí Kutné Hory. Podruhé, jak ještě uvidíme, to byla

ražba jáchymovského tolaru, jež započala v roce 1520.

Co tuto měnovou krizi způsobilo? Na jedné straně to byla potřeba větších obnosů peněz, které bylo nutné najednou vyplácet při stále vzrůstajícím obchodě a také při placení žoldnéřských oddílů. Projevil se citelný nedostatek zlatých mincí. Ve vnitřním směnném styku působila potíže zase nestabilita stříbrných mincí, váhová i jakostní. Tyto problémy nebylo možné vyřešit, protože došly zásoby zlata, nebyly další nálezy rud a nebylo možné vyrazit další mince v potřebném množství. Stříbrné doly v Jihlavě a Kutné Hoře a zlaté doly v Jilovém měly již svůj vrchol dávno za sebou. Naděje se upnuly ke stříbře, jež se těžilo na saské straně Krušných hor, v tyrolském

Schwazu a na několika dalších místech. Začaly pokusy se stříbrnou mincí vyšší hodnoty, která by nahradila minci zlatou. Tyto snahy však nepřekročily lokální rámec a mince nenabývaly většího významu, a to ani tyrolské mince, stříbrný zlatý a půlzlatý, velký a malý groš. Teprve saský zlatníkový groš ze začátku 16. století (Guldengroschen) se začal prosazovat, a to nejprve v lipském obchodním centru.

Avšak pro tuto měnu nebyl dostatek stříbrné rudy, která se sice v Evropě těžila, avšak v nedostatečném množství. Nálezy na severní straně Krušných hor již byly malé, některé doly byly zatopeny. Proto prospektori upnuli svou pozornost na jižní stranu Krušných hor, do Čech. Objevily se náznaky,

Hledání stříbra v 16. století

Krušné hory

oslaví 500. narozeniny

že by se i zde mohlo nacházet stříbro. Následná prospektorská činnost vyústila v těžbu nevidaného rozsahu. Začala historie Jáchymova.

Prorocství z Mariánské

Koncem 15. století žil na území dnešní Mariánské, u Vlčího vrchu, tam, kde později byla ražena Černá štola (Schwarzer Gang), poutník Jan Niavis (Sněhule). Ten vyslovil prorocství, v němž předpověděl nejen nález stříbra, ale také vznik velkého města a jeho následný úpadek, z něhož se město opět k slávě své pozdvihne. Nedá se předpokládat, že právě toto prorocství vedlo k založení města, rozhodně však bylo morální vzpruhou pro Jáchymovány v dobách hlubokých úpadků města. Jáchymov byl účelově založené sídliště (město). Takto založená města vznikala již za doby Římanů u vojenských táborů, později v těžebních oblastech. Po skončení účelu římské legie odtáhla, těžební oblast byla vyčerpaná, zaniklo i město. Nikoliv však Jáchymov. Ten se ze všech těžkých ran dokázal vzpamatovat a stále žije!

V osadě Konradsgrün stával také hamr

Na území dnešního Jáchymova se nacházela nepatrná osada Konradsgrün, několik domků, mlýn a hamr. Koncem 15. století prospektori hledající stříbro obrátili svoji pozornost na oblast kolem Jáchymovského potoka (Weseritz – Veseřice). Mezi nimi byli i prospektori z Krásna a Horního

Slavkova, kteří měli zkušenosti s těžbou cínové rudy. Těž majitelé ostrovského panství Šlikové měli už zkušenosti s dolováním v Kraslicích. Přesto se v této oblasti nedá vyloučit i daleko dřívější objev stříbra a s tím spojená důlní činnost, neboť již v roce 1350 dostal tepelský klášter od Karla IV. povolení provozovat na svých pozemcích dolování. Mathesiova kronika jednoznačně dokládá, že v roce 1562 začali dva horníci razit v Jáchymově na Zámeckém vrchu (Schottenbergu) štolu. Byli to Kašpar Bach ze saského Geyeru a Össer, řečený Starý, z Ostrova. Avšak Bach a Össer neměli dost prostředků na pokračování v nákladném ražení štoly, i když se již začaly objevovat slibné náznaky, že by mohli narazit na stříbro. Práce zastavili a štolu zakryli.

Hrabě Šlik organizuje těžářstvo

Tyto první kutací práce byly prováděny v bezprostřední blízkosti zástavního šlikovského panství Ostrov, spravovaného Kašparem Šlikem. Důlní činnost se však rozvinula teprve po smrti Kašpara

Štěpán Šlik

si uvědomil význam možnosti nalezení stříbra a také, že pro opravdu řádnou hornickou činnost jsou zapotřebí finance a odborníci. Na přelomu let 1515 a 1516 spolu s Hansem Thurmschirnem zorganizoval a vytvořil těžářstvo, do něhož po prohlídce nálezů přizval zámožné šlechtice. Těžářstvo vytvořili hrabě Štěpán Šlik a jeho synovec Šebestián, hrabě Alexandr z Leisnigu, mladší syn purkrabího saského vévody působící u dvora českého krále, a dále majitel bečovského panství Jan Pluh z Rabštejna. V těžářstvu byli i další bohatí lidé – Wolf ze Schönburgu, kněz z Falknova Jost Thüßel a Thomas Grym. Těžářstvo složilo potřebné peníze, najalo horníky a pokračovalo v ražení štoly po Bachovi s Össerem. V polovině roku začali razit i starou náleznou jámu (štolu Tří králů). Horníci již asi po dvou látrech (asi 4 m) narazili na bohatou stříbrnou žílu. Že se jednalo o opravdu bohaté nálezy, dokládá skutečnost, že již ve třetím a také ve čtvrtém čtvrtletí roku 1516 byl rozdělován čistý zisk.

Ins Thal, ins Thal...

Bohaté nálezy stříbra nezůstaly nepovšimnuty a do údolí se hrnuly zástupy lidí, stříbrokopů a dalších nejrůznějších profesí. Všude se ozývalo „Do Údolí, do Údolí“ – jak se budoucí Jáchymov nazýval. „Ins Thal, ins Thal, mit Mutter und All“ (vezmi matku, vezmi všechno a běž do Údolí). Začala stříbrná horečka.

V té době byl v Jáchymově uloven poslední medvěd. Stále je zde Medvědí údolí (Bärenthal), od mincovny ke Štole č. 1 a dále nahoru k domkům na Novém Městě.

Hrabě Šlik, jenž měl zájem na rozšíření těžby, musel řešit řadu problémů. Uvědomoval si, že je nutné zainteresovat bohaté zahraniční finančníky, podnikatele, obchodníky, těžaře. Také bylo nezbytné vyřešit majetkoprávní vztahy, aby se zajistila jistota důlního podnikání, neboť část pozemků byla v držení pánů z Hazlova. Bylo zapotřebí se s nimi dohodnout o náhradě škody, kterou způsobilo důlní podnikání a vznikající sídliště. Také bylo důležité připravit

Poslední medvěd byl v Jáchymově uloven v 16. století

odborné vedení dolů a vybudovat příslušnou horní správu. V červnu 1516 se Štěpán Šlik obrátil na Matze Busche z hornického Buchholzu s žádostí o posouzení nové těžební lokality. Ten provedl prohlídku v Konradsgrünu spolu s Jindřichem z Könnritzu (Heinrich von Könnritz), který již úspěšně podnikal v Annabergu a ve Freibergu. Stalo se tak 22. července 1516. Zjistili, že se zde nejen nacházejí stříbrnosné žíly, ale že i krajina je mimořádně příznivá pro důlní podnikání (dostatek dřeva, vodní síla, terén). Hrabě Šlik nabídl Jindřichu z Könnritzu zaměstnání a možnost vystavět stříbrnou huť. Také ho pověřil, aby rozhlásil v okolí zprávy o nové lokalitě a její zajímavosti pro horníky a těžaře.

Založení města

Zpráva o nových nálezech se rychle šířila a do Údolí se hrnuly proudy lidí, horníků, řemeslníků všech možných profesí, různých podnikavců. Po desítkách i po stovkách. Lákala je vidina

rychlého a snadného zbohatnutí. Přicházeli zblízka i zdáli. Z českých i saských měst a důlních lokalit (z Tyrol, Harzu, Porýní). V první polovině roku 1516 žilo v původním Konradsgrünu řádově 160 lidí, koncem roku stálo již v Údolí 400 dřevěných domů, v každém žilo zhruba deset lidí. Bylo nutné zavést určitý pořádek, řád. V prosinci hrabě Štěpán Šlik zakládá město. Prvním rychtářem se stal Nickel Lantendorf. Rok 1516 je rokem vzniku Jáchymova.

Jaroslav Ohec
foto: archiv autora

Použitá literatura:

Suldovský, J. – Horák, V.: Kronika horního města Jáchymova a jeho hornictví, Ústí nad Labem 2009.

Kubátová, L.: Statuta horního města Jáchymova z roku 1526, Praha 2012.

Otvírání dolů v údolí – tak podobně to vypadalo i v Jáchymově

Prostor pro přiblížení neboli 3 pé v Nejdku

Na konci ledna 2015 zahájí křesťané v Nejdku – převážně z Křesťanského společenství – druhý ročník Večerů 3pé. Jak jsme již prozradili v názvu, jsou večery určené jako prostor pro přiblížení. Ale přiblížení čeho, ptáte se možná. Přiblížení křesťanství. Vítán je každý, koho křesťanství zajímá, ovšem i ten, kterého křesťanství rozčiluje a provokuje. Při Večerech 3pé je prostor seznámit se nejen s tím, co křesťanství zastává a učí, nýbrž i poznat trochu blíže i křesťany samotné.

Večery budou probíhat pravidelně jednou týdně vždy ve čtvrtek od 18 hodin v budově Církve Křesťanská společenství, Švermova 505 v Nejdku a sestávají z deseti večerů. Večery obvykle začínají společnou večeří, následuje přednáška na dané téma a poté se diskutuje u stolů (vyjma prvního večera). Témata budou následující:

1. večer – Jediná cesta, nebo jedna z cest? (29. 1. 2015)
2. večer – Co Bůh dělá, když nic nedělá? (5. 2. 2015)
3. večer – Největší bestseller všech dob (12. 2. 2015)
4. večer – Obrat o sto osmdesát stupňů (19. 2. 2015)

5. večer – Ten, od jehož narození počítáme letopočet (26. 2. 2015)
6. večer – Zákon zachování špíny a poprava nevinného (5. 3. 2015)
7. večer – Problém prázdného hrobu (12. 3. 2015)
8. večer – Co je to osobní víra a jak vzniká (19. 3. 2015)
9. večer – Křesťanství má jednu velkou slabinu: křesťany! (26. 3. 2015)
10. večer – Život je jako příběh... (2. 4. 2015)

Úvodní večer je vhodný i pro ty, kdo se přišli jenom podívat, o co jde, a celý cyklus Večerů 3pé zatím absolvovat nechtějí. Večery jsou zdarma a jejich návštěvou se člověk ničím nezavazuje.

Na závěr nezbyvá než vás tímto za celý tým na Večery 3pé pozvat a požádat vás, abyste se nám nahlásili dopředu, abychom měli dostatek porcí jídla.

Další informace a možnost se přihlásit najdete na internetových stránkách www.proZivot.com.

Jaromír Trtík

Přístřešek nejen pro cyklisty

Těsně po vzniku „cykloboudy“ nám u nás na Tisové při každém sousedském setkání zrála myšlenka, jak ji, pubescenty notně využívanou a jejich výtvary vyzdobenou, během svátků zkrášlit. Chtěli jsme se podělit o naši společnou radost a všem kolemjdoucím navodit vánoční náladu. Je to až k neuvěření, ale k naší spokojenosti se dílo podařilo. Po všechny adventní neděle bylo v „Betlémě“ živo a doufáme, že to vydrží i do Tří králů. My Sousedi jsme se zde setkali hned dvakrát. Nejen před Štědrým dnem (naše každoroční setkání), nýbrž i na samotný Štědrý

den na půlnoční. Každý přidal ruku k dílu. Škoda jen, že sněhu bylo málo. Věříme, že se tradice udrží a každým rokem ji opět oživíme. Jsme rádi, že se nepotvrdily obavy všech kolemjdoucích, že by náš „Betlém“ mohl někdo poničit.

Tímto také děkujeme Karlovarskému kraji za nevědomou podporu a předem se omlouváme, pokud snad došlo z naší strany k nějakému porušení předpisů nebo nějakého paragrafu.

Do nového roku 2015 přejeme celé redakci a všem čtenářům hodně zdraví, štěstí a spokojenosti.

spolek Sousedi, Tisová u Nejdku

Tisovský betlém

Zlatý Kopec – krušnohorská přírodní oáza

Vydá-li se místa neznalý poutník z drsné náhorní planiny v okolí Mysliven či Ryžovny na sever, ocitne se po překonání hřebene Tetřeví hory (1 005 m n. m.) v úplně jiném světě. Cesty najednou začnou prudce klesat a zanedlouho se z lesů vyloupne hluboké údolí, v němž se skrývá polozaniklá osada Božího Daru Zlatý Kopec. I lidé, kteří se po Krušných horách něco nacestovali, považují tento zastrčený kout za jeden z nejkrásnějších v celém pohorí.

Zlatavý Zlatý Kopec (foto: Petr Mikšíček)

Jádro této malebné osady, která dnes včetně novodobých chatek čítá přes dvacet takřka výlučně rekreačních stavení, leží v údolí Zlatého potoka v nadmořské výšce kolem 750 metrů. Výškový rozdíl oproti okolním kopcům na severu i jihu dosahuje 200–250 metrů, a údolí je tak dokonale odříznuto od svého okolí a chráněno před krušnohorskými fujavicemi. Není divu, že klima je zde přívětivější než za horskými hřebeny a rostou zde dokonce i ovocné stromy. Jen směrem na severozápad, údolím Zlatého potoka, je terén přístupnější a klesá zde až do nadmořské výšky 645 metrů v cípu státní hranice u Českého Mlýna, jenž pod Zlatý Kopec patří.

Až do roku 1546 leželo okolí Zlatého Kopce na území saského panství Schwarzenberg a právě snazší přístupnost údolím Pöhly a Zlatého potoka přispěla k tomu, že první osadníci, kteří se do těchto končin vydali, přišli od severozápadu, z Rittersgrünü či Breitenbrunnu. Ti první dobrodruzi byli nepochybně prospektori a horníci, již nejpozději v první třetině 16. století objevili, že ve svazích po obou stranách Zlatého potoka se vyskytují vydatná ložiska rud,

Zlatý Kopec s hostincem Stieler uprostřed kolem roku 1930 (foto: archiv autora)

především cínu a železa.

O osadě Zlatý Kopec, německy původně Goldenhöhe, ovšem tehdy ještě nebyla řeč. Horníci se zprvu usadili přímo u svých podzemních pracovišť, kde jim za obydlí sloužily primitivní chatrče. Na pravém svahu Zlatého potoka (směrem k dnešní hranici se Saskem) se zrodilo hornické sídliště Kaff a na levém svahu, poblíž dnešního Komářího vrchu, sídliště Mückenberga. Obě tato jména jsou známá již z roku 1534, kdy saský kurfiřt Johann Friedrich, zakladatel Horní Blatné a Božího Daru, nechal vymezit hranici mezi horno-

blatenským a božidarským důlním revírem. Ta v okolí Zlatého Kopce běžela údolím Komářího potoka, a doly na Kaffu i Mückenbergu tak

případly pod správu horního úřadu na Božího Daru. Od Božího Daru však tehdy ještě nevedly kloudné cesty, a proto v roce 1541 byla vybudována nová cesta spojující teprve nedávno předtím vzniklé město s Kaffem a Rittersgrünem.

Jména Kaff a Mückenberga se záhy poté objevují i v názvu horního řádu, který vydal český král Ferdinand I. pro tzv. lesní cínové doly na česko-saském pomezí 6. ledna 1548.

Královská administrativa tehdy byla velmi promptní – jižní část schwarzenberského panství s Horní Blatnou, Božím Darem i Zlatým Kopcem připadla českému království jen krátce předtím – 14. října 1546 na základě takzvané Pražské smlouvy, již Ferdinand I.

Kaff a Mückenberga na nejstarším známém vyobrazení z roku 1551 (výřez z mapy schwarzenberského panství): vlevo Kaff (Am Kaffen – Zin und Eisen Bergwerck, cínový a železný důl), vpravo doly na Mückenbergu

Zlatý Kopec s návrším Kaff v pozadí (foto: Petr Mikšíček)

Není Kaff jako Kaff

Neobvyklý název Kaff se v centrálním Krušnohoří objevuje hned dvakrát, obě místa přitom leží relativně nedaleko od sebe, což bývá někdy příčinou jejich záměny, například i v Ottově encyklopedii. Jméno Kaff nesl jednak horský hřeben na současné hranici mezi SRN a ČR nad Zlatým Kopcem a toto historické označení se dosud objevuje v názvu vrchu Kaffenberg (924 m n. m.) ležícího těsně za hranicí v Sasku. Jméno je dobře známé i turistům a cykloturistům, protože oblíbená, víceméně vrstevnicová cesta vedoucí po jižním úbočí tohoto vrchu se jmenuje Kaffenberská. Druhý Kaff leží vzdušnou čarou 10 km odtud na jihovýchodním svahu Plešivce směrem k Merklínu. Zde před druhou světovou válkou existovaly tři skupiny chalup s názvem Horní Kaff, Střední Kaff a Dolní Kaff, které vznikly pravděpodobně mnohem dříve než Kaff na Zlatém Kopci. Možností, co jméno Kaff znamenalo, je hned několik. Podle některých výkladů souvisí Kaff s německým „Kapf“ = kupa (kopec), podle jiných jde o zastaralé pejorativní označení pro malou visku a konečně, což by v případě zlatokopecského Kaffu také nebylo od věci, je název Kaff blízký staré variantě německého slova Kaue, jimž se označovala dřevěná bouda nad šachtou (ve staročeštině kavna).

uzavřel v době šmalkaldských válek s budoucím saským kurfiřtem Mořicem. Zlatý Kopec se poté stal součástí jáchymovského lesního panství, již zůstal až do reformy státní správy v roce 1850.

Během 16. století vznikly na Kaffu a Mückenbergu desítky dolů na cín, železo a v menší míře také měď, jež ve svých hornických kázáních Sarepta z roku 1562 zmiňuje i jáchymovský pastor Johannes Mathesius. Uvádí dokonce, že z dolů na Komářím vrchu viděl kroupy cínovce velké jak lidská hlava, což by byl světový unikát. Petrus Albinus ve své Míšeňské kronice (1590) zase píše, že na Kaffu se dobývají krásné magnety (v dnešní terminologii jde o železnou rudu magnetit). Doly ke svému provozu samozřejmě potřebovaly

i drtírny rudy (stoupy), plavírny a hutě, které ovšem nemohly být zakládány vysoko v kopcích, ale v údolí s dostatkem vody pro pohon vodních kol. Pod rudonosným Kaffenbergem a Mückenbergem se tak zrodilo hospodářské zázemí dolů, z nějž se postupně vyvinula osada Zlatý Kopec.

Jméno Zlatý Kopec (Goldenhöhe) je mnohem mladšího data než pojmenování obou hornických sídlišť, začalo se více používat až v 17. či 18. století. Na Müllerově mapě Čech z roku 1720 je již sídlo označeno jako Guldene Höhe. Přívlastek zlatý snad souvisí s nálezem pár zrnků zlata ve Zlatém potoce (původně Kaffwasser, později Goldbach) nebo se zlatovou barvou, již se na podzim barví stráně nad osadou díky četnému výskytu buku.

Zlatý Kopec kolem roku 1920, pohled od západu (foto: archiv autora)

Zlatý Kopec byl i v pozdějším období převážně hornickou osadou. Doly na Komářím vrchu sice z větší části zanikly už do 18. století, na Kaffu však pracovaly víceméně nepřetržitě až do počátku 70. let 19. století. Obnoveny pak byly ještě při průzkumu ve 20. letech a znovu i v 60. letech minulého století. V 50. letech minulého století probíhal na Zlatém Kopci také průzkum uranových rud, v jehož rámci bylo vyraženo několik kilometrů chodeb, avšak s prakticky nulovým výsledkem. Na efektivitu průzkumu v dobách uranové horečky se tehdy jaksí nehledělo.

Hornická profese byla pro obyvatele Zlatého Kopce po staletí

Prohlídková štola Johannes

Na jaro letošního roku plánuje město Boží Dar, že po náročných zpřístupňovacích pracích otevře pro veřejnost štolu Johannes v revíru Kaff, který patří k nejpozoruhodnějším historickým báňským revírům v Čechách. Návštěvníci tak budou mít možnost si prohlédnout mimořádně zachovalé staré důlní dílo, v němž horníci vyrazili podzemní komory obrovských rozměrů, jaké lze i ve světě vidět jen málokde. Důl Johannes je součástí kulturní památky Skarnový revír Zlatý Kopec, kterou prohlásilo Ministerstvo kultury ČR v listopadu 2014.

Podzemní komora dolu Johannes (foto: Jan Albrecht)

téměř jedinou možností výdělku. Kromě ní přicházely v úvahu víceméně jen práce v lese a domácí práce. Lesy na Zlatém Kopci se dodnes na první pohled liší od jiných lesů střední a západní části Krušných hor. Na strmých svazích tu roste stále velké množství buku,

Místa, kde se v minulosti pátilo dřevěné uhlí, jsou na mnoha místech stále dobře patrná (foto: Jaroslava Pokludová)

kteří v době před osídlením zdejšího prostoru v 16. století tvořily polovinu dřevinné skladby, a udržela se zde i populace původního smrku. Z lesa se začaly buky vytrácet až s rozvojem hornictví, jež potřebovalo pro svůj provoz i velké množství dřevěného uhlí, k jehož výrobě jsou buky velmi vhodné. Kruhová stanoviště někdejších milířů jsou ještě dnes na mnoha místech u Zlatého Kopce jasně patrná, velká koncentrace jich je například ve svazích nad Hrazeným potokem. Milíře velmi dobře vynikají na mapách pořízených pomocí leteckého laserového skenování – s jejich využitím jich bylo na Zlatém Kopci detekováno přes šedesát.

V roce 1850 se Zlatý Kopec stal součástí obce Ryžovna, kam se chodilo do kostela i do školy. Sice „jen“ čtyři kilometry, ale s obrovským převýšením. Ves tehdy měla necelých 300 obyvatel a 29 domů. Počet obyvatel, po překonání úbytku způsobeného první světovou válkou, se až do roku 1945 výrazně nezměnil, počet domů se za první československé republiky zvýšil o třetinu.

Ve 30. letech minulého století byly na Zlatém Kopci dva obchody

Vývoj počtu obyvatel a domů na Zlatém Kopci							
Rok	1847	1890	1910	1921	1945	1950	1970
Počet obyvatel	299	258	337	276	360	10	5
Počet domů	29	29	31	32	41	38	n.a.

se smíšeným zbožím, tři obchody s dřívím a tři trafiky. Místní obyvatelé a návštěvníci si mohli vybrat ze čtyř hostinců, z nichž dva, hostinec Stieler a Krehan, stávaly přímo v osadě, druhé dva však až o několik kilometrů dál na hranici s Německem. Byl to jednak hostinec Český mlýn (Böhmische Mühle na rozdíl od Deutsche Mühle naproti v Sasku), jehož rozvaliny se nacházejí těsně před

hranicí při cestě do Rittersgrünü, jednak hostinec Zur Patscherei, který stával poblíž soutoku Zlatého potoka s říčkou Pöhla (z původního slovanského Bělá) naproti saské osadě Ehrenzipfel. Obě místa dnes spojuje nová cyklostezka.

Oblast okolo Českého mlýna byla osídlena dříve než Zlatý Kopec, snad již koncem 15. nebo počátkem 16. století, kdy tu bylo v provozu několik železoručných

hamrů využívajících sílu zdejších vodních toků. Kromě hamrů, které brzy zanikly, zde stával i starý mlýn, z nějž koncem 19. století vznikl velký zájezdní hostinec. Počátkem 50. let minulého století byl objekt včetně okolo stojících budov stržen, stejný osud postihl i hostinec Patscherei. Součástí samoty Český Mlýn byla za první republiky i státní hájovna při odbočce cesty k Holubím skalkám. Po druhé světové válce zde byl objekt Pohraniční stráže, později přeměněný na pionýrský tábor a rekreační středisko, dnes opuštěné.

V důsledku vysídlení původ-

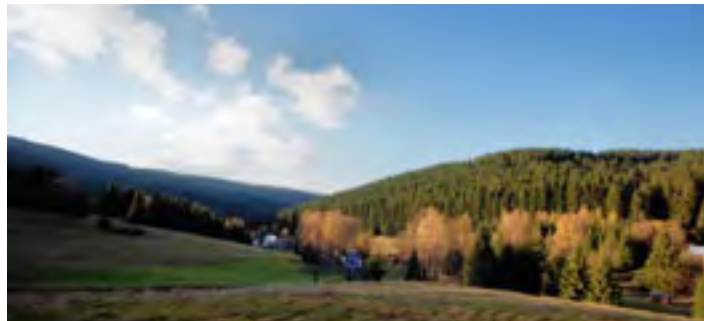

Hostinec Český mlýn kolem roku 1910 (foto: archiv autora)

ních německých obyvatel a těžby uranové rudy, která probíhala zčásti přímo v osadě, Zlatý Kopec po druhé světové válce téměř zanikl, řada původních domů byla zbořena. Zbylé domy a nové chaty dnes slouží v naprosté většině rekreačním účelům. Odlehlost Zlatého Kopce na druhé straně přispěla k tomu, že zdejší příroda se uchovávala ve stavu nedotčeném moderní

civilizací, a proto bylo okolí Zlatého Kopce v roce 1995 prohlášeno za přírodní park s rozlohou 17 km² s cílem zachovat ráz zdejší krajiny a lesních porostů. Výlet na Zlatý Kopec, který lze absolvovat i po nové naučné stezce vedoucí z Božího Daru a Mysliven, je tak vždy fascinující cestou do minulosti.

Michal Urban

Údolí Komářího potoka a Pöhly u Českého Mlýna (foto: Jan Albrecht)

V historické kuchyni Krušnohoří existovaly kaše a polévky (jídla z jednoho hrnce) většinou společně, proto nejprve převažovaly kaše z obilí, řepy a později v první polovině 18. století i z brambor (v obci Přebuz kolem roku 1733).

V 17. a 18. století zde již nebyly kaše rozředované do polévek, ale cíleně se používaly suroviny k přímé výrobě polévek. Neodporuje to však obecnému zjištění, že příprava a konzumace tekutých pokrmů je prokazatelná již v antice.

Chlebová polévka – tento selaský pokrm se vyskytuje v četných variantách a řadí se bezpochyby k nejstarším polévkám vůbec, jak dokazuje dílo nazvané *Duch kuchařského umění* (Geist der Kochkunst) z roku 1822.

Nejjednodušší polévka sestává z horké vody, soli a kmínu, obzvláště v chladném ročním období ji lze vylepšit česnekem a do ní se nadrobí kousky chlebových plátek. Jiná varianta používá jako základ řídké pivo. Teprve později nebo při slavnostních příležitostech se setkáváme s chlebovými polévkami, které mají jako základ mléko (většinou enzymaticky upravené – lidově nazývané „kyselé mléko“) nebo vývar. Vždy se ovšem vychází z černého chleba na žitném základě jako zavářky. Jsou také známy sladké varian-

ty chlebové polévky – chléb se nadrobí do podmásli ochuceného cukrem, solí, skořicí a rozinkami nebo se vylepší sušeným ovocem. Z měšťanské kuchyně je dodnes známa jedna vydatná výjimka obohacená uzeným masem.

Měšťanská chlebová polévka s uzeninou

Ve 20 gramech přepuštěného másla zpěníte cibulku nakrájenou na malé kousky, nakrájenou mrkev, kousek nastrohaného celeru. Okořeníte kmínem, pepřem a osolíte. Tři plátky černého chleba nakrájíte na malé kousky a přidáte nakrájenou uzeninu (je možná jitrnice nebo jelito). Dolijete zhruba 1 litrem vývaru a necháte 30 minut lehce povařit. Ke konci přidáte podle chuti prolisované stroužky česneku. Před servírováním můžete posypat dostupnou čerstvou zeleninou (petrželka, majoránka).

„Doma chutná nejlépe!“ Tímto konstatováním my obyvatelé Krušných hor vyjadřujeme svůj vztah k domovu a oblibu k pokrmům, které nám předkládali naši rodiče a prarodiče. Které pokrmy byly pro náš region vlastně typické? Jak se kdysi připravovala a jaká byla kultura stolování různých společenských vrstev? Je možné tato jídla znovu oživit?

Opravdová klasika: polévky a jídla z jednoho hrnce

Chlebová polévka

Takto začíná Barbara Klepsch předmluvu reprezentativní publikace *Pokrmů našich předků*, na jejíž realizaci jsme se s učiteli a žáky v SOŠ a SOU Nejdek podíleli. První vydání knihy (v českém i německém jazyce) pro bibliofily je na světě a Krušnohorci budou s jejím obsahem postupně seznamováni v této rubrice. Budou-li mít restauratři a gastronomové z české strany zájem, velmi rádi využijeme jejich nabídek, podnětů a poznatků a v regionu Krušných hor doplní-

me síť restaurací a hotelů, v nichž se návštěvník může setkat s krušnohorskou tradiční kuchyní, o další dobré adresy.

Dotazy, nabídky a náměty směrujte na adresu reditel@sosnejdek.cz, název položky: Kulinářské zážitky v Krušnohoří/Erzgebirge/.

podle publikace *Pokrmů našich předků* připravil Josef Dvořáček, SOŠ a SOU Nejdek, projekt Kulinářské zážitky v Krušnohoří/Erzgebirge
foto: Darina Dvořáčková

Babské rady na zimní nachlazení

Konečně je tu zima se vším všudy. Sníh, mráz, lyžování, sánkování a další radosti, které nám toto období přináší. Vše má ale také svou stinnou stránku, a tou bohužel bývá bolest v krku, rýma nebo kašel. Situace, kterou řeší ne jeden z nás. Pro tentokrát zapátráme v paměti našich babiček a vyřešíme své neduhy přírodní cestou pomocí bylin a potravin, jež jsou součástí naší domácnosti. Vynecháme jeden z všeléků – zázvor (o tom si povíme samostatně v dalším čísle), eukalyptus a jiné méně známé a hůře dostupné potraviny. Vždyť přírodních léčiv má doma každý plnou spižírnu.

Cibule

Cibule je jedním z nejuniverzálnějších pomocníků při nachlazení. Má dezinfekční účinky, navíc odhluhuje a je skvělá proti kašli.

Cibulový čaj proti kašli: nakrájíme 4 cibule (i se slupkou) na kolečka, vložíme do hrnce a přilijeme 2 l vody, přivedeme do varu a povaříme 3–5 minut, přisypeme majoránku a necháme ještě minutu přejít varem. Čaj nalijeme do hrnečku přes sítko a osladíme medem. Pijeme co nejteplejší a minimálně 2 l denně.

Cibulovou šťávu můžeme použít tak, že si vyrobíme sirup: cibuli

nakrájíme na kolečka, přelijeme dvěma lžicemi medu a zakápneme šťávou z citronu. To celé necháme dvě hodiny vyluhovat. Pak polykáme po lžičkách podle chuti.

Na kašel a průdušky pomůže také cibulový med: cibuli nakrájíme na malé kostičky, zalijeme medem a necháme v lednici do druhého dne. Cibule pustí šťávu a tou si sladíme čaj.

Při horečce vyzkoušejte cibulové ponožky: nakrájíme cibuli na kolečka asi 0,5 cm široká a na patu přiložíme kolečko cibule, přetáhneme ponožkou a totéž uděláme na druhé noze. Zalezeme

pod duchnu a potíme se. Teplota se sníží. Mějte ale na paměti, že teplota není nic, co by nám mělo ublížit – naopak je tu proto, aby se nekalosti, které máme v těle v době nemoci, odplavily ven.

Česnek

Česnek je přírodní antibiotikum, které dokáže snadno zatočit s leckterou chorobou. Je třeba jej v době zvýšeného výskytu infekcí konzumovat co nejčastěji. Ať už v podobě superzdravé česnečky, nebo přidáním do polévek, omáček či salátů. Samozřejmě že nejlepší je česnek syrový, ale pozor na žaludeční citlivost. Babička vždy namazala krajíc chleba sádlem a na něj položila česnek pokrájený na kolečka.

Při močových infekcích, respiračních infekcích a na odhlnění rozmačkáme 2–3 stroužky česneku, zalijeme 2 dcl horké vody a pijeme třikrát denně.

Petržel

Při zápachu z úst zkuste rozžvýkat kousek petržele. Měla by pomoci například po konzumaci česneku nebo cibule.

Křen

Křen má velmi posilující účinky na naši obranyschopnost. Obsahuje dostatek důležitých živin a má antibiotecký efekt. Dokáže v našem těle účinně eliminovat infekce a je výborným doplňkem při nachlazení, angíně a chřipce. Nastrouhejte najemno křen a poté smíchejte dvě lžice křenu se lžicí medu. Užívejte třikrát denně jednu čajovou lžičku. Už krátkou chvíli po konzumaci zjistíte, že se vám „spouští rýma“, snadněji odkásláváte a lépe se vám dýchá. Chřipku často doprovází chraptivost, při kterém je velmi důležitý hlasový klid – nemluvit ani nešeptat!

Brambory

Brambory obsahují látky s protivirovým účinkem. Rozkrojená syrová brambora pomáhá při oparu. Při nachlazení uvařte bramboru

a v ubrousku ji rozmačkejte. Ten si poté přiložte na čelo nebo na dutiny a nechte působit, dokud brambora nevychladne.

Tvaroh

Obklady z tvarohu se používají na záněty. Ať jsou to záněty průdušek, svalů, prsou či šlach. Na bolavé místo nanese se tvaroh ve vrstvě asi 1 cm silné a překryjeme plátnem. Necháme působit nejvýše 1,5–2 hodiny.

Hřebíček

Při bolesti v krku kloktáme odvar z hřebíčku. Hřebíček je tzv. přírodní anestetikum. Odvar připravíme tak, že do ¼ l vroucí vody vložíme 10 kusů hřebíčku a necháme 3–5 minut povařit. Slijeme přes sítko a co nejteplejší vykloktáme.

Sůl

Není lepšího léku na ucpané dutiny než mořská voda. Bohužel v našich krajích o ní můžeme leda tak snít. Není ale těžké udělat si náhražku. Vezmeme velkého panáka, naplníme ho vodou a dáme do něj lžičku soli. Pořádně promícháme, dokud se sůl nerozpustí. Ti odvážnější mohou směs vdechnout nosem přímo, ostatní si vodu se solí mohou nalít do nádoby na kapičky do nosu a kapat kapátkem.

Med

Při onemocnění horních cest dýchacích staré herbáře doporučují pít horké mléko s medem nebo med s citronovou šťávou (šťáva z jednoho citronu na 100 g medu). Dalším výborným prostředkem je mateřídouškový čaj s medem (na jeden šálek čaje jedna polévková lžice medu).

Někdo babským radám a jejich účinkům věří, jiný ne. Babo rad, jak to s nimi je. Ale za pokus to určitě stojí. Člověk stále hledá a objevuje, tak proč nevyužít zkušenosti a nápady někoho, než přijde ta naše vlastní zkušenost?

Kateřina Bílková
(www.katcinybylinky.cz)

Jak to s tou zimou vlastně je a bude

Minulý rok skončil několika pozoruhodnostmi. Byl to nejdelší rok, co se týká vegetace. Její nástup nastal o 28 až 38 dní dříve než obvykle a konec nebyl poznamenán běžným podzimním ukončením, četnými přizemními mrazíky. Vegetace nerušeně bujela podle možnosti až do listopadu – něco podobného nebylo možné zažít za posledních 40 let.

Zajímavé je například, jak se chovala bříza. Ta započala kvést o 21 dní dříve oproti normálu už v první dekádě dubna a listů opadlo o 25 dní později oproti běžným roům. I jíva začala kvést brzy, a to již v poslední lednové dekádě. K dokreslení situace je třeba poznamenat, že také houbařská sezóna byla neskutečně dlouhá. Běžně nacházíme houby obvyklých druhů od poloviny července až do zámruzu, což je tak do poloviny října.

Loni to bylo od 23. května a poslední houbovou smaženici jsme měli 6. prosince.

Začal první měsíc nového roku a mnozí se ptají: co zima, jaké bude počasí?

Leden bude teplotně opět o něco nad normálem a srážkově taktéž bohatší. Jistě si všichni pamatujeme z konce léta a z průběhu podzimu zaručené informace o stoleté či apokalyptické zimě v Evropě. „Architekti“ těchto informací budou asi opět zklamáni. Zima bude teplejší s častějším výskytem sněhu až nad 800 m n. m.

Podle chování přírodnin sledovaných v průběhu podzimu bych pouze dodal, že lednové počasí nebude tak teplé jako loni. Lidé se dotazují, jak je možné, že zimy ještě nedávno byly zcela normální a nyní je to takový propadák. Mohu přidat poznatky renomovaných kli-

Zamrzlá krása

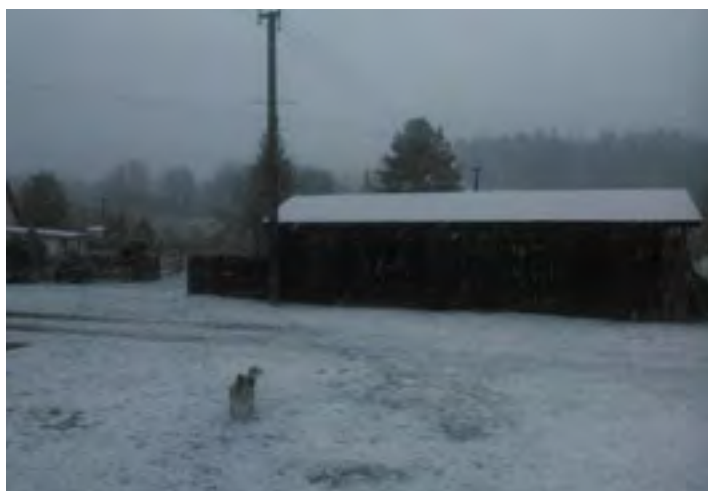
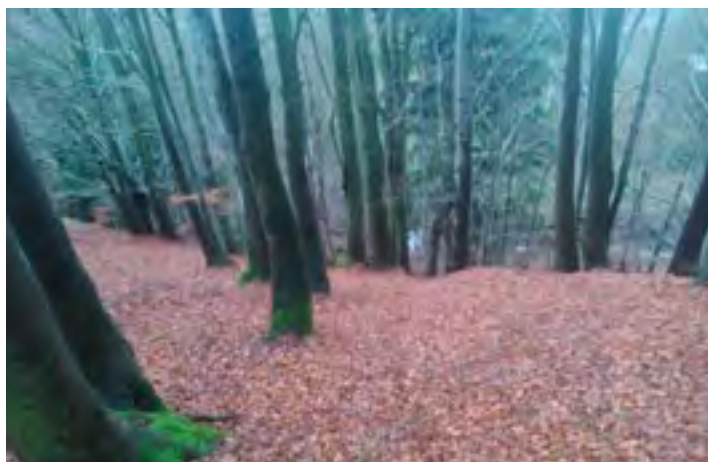
matologů, jako jsou RNDr. Radim Tolasz a další, že počasí je složeno z několika cyklů, které je ovlivňují. Důležitý je především několikaletý cyklus Golského proudu, obtékajícího velkou část Evropy a maximálně ovlivňujícího teplotní potenciál kontinentu. Dále má na naše počasí vliv míra zalednění od Grónska až po oblast Barentsova moře, teplotní stav severní Sahary a vše, co se děje v počasí ve stepích jihovýchodní Evropy v okolí Kaspického moře. I zde probíhají několikaleté pochody, cykly, které jsou v posledních dvou letech na maximech. Znamená to, že například Golský proud přináší o něco teplejší (o 0,1 až 0,3 °C) vody z oblastí svého zrodu v Karibiku. K tomu přičtíme, že i slunce má ve svých cyklech maxima, a v neposlední řadě musím zopakovat, že naše hory jsou na jednu stranu bohužel nejbližší oceánu a máme takzvané oceánské klima – velmi dynamické, často proměnlivé počasí. Zjednodušeně – ráno mám na stanici -13 °C a odpoledne prší a je +1 °C. K tomu všemu opravdu probíhá oteplování určitých oblastí jak Evropy, tak světa. A tak nám po zamíchání tohoto všeho dohromady tento „guláš“ není, co se týká zimy, příliš po chuti. Zima je teplá.

Na jedné straně ušetříme na topení, silničáři nemusí tolik prosolovat naše cesty. Ovšem na druhé straně nedochází k běžnému zámruzu půdy a všeho, co s tím v naší pří-

rodě souvisí. A tak si nelze nevšimnout tuny mechů a lišejníků přímo překypujících na všem, kam slunce příliš nedosvítí. K tomu si uvědomme mikrobiologickou stránku. Daří se bakteriím, jež nás trápí jako podpůrci nachlazení, i těm, které se postarají o různé plísně od stromů, keřů až po již zmíněnou půdu, o slimácích ani nemluvě. Zkrátka toto teplo naší přírodě příliš neprospívá. Přesto budme rádi, že se letos svezeme na běžkách, což loni příliš nešlo a občas nám leden vykouzlí bílou kulisu i do nižších poloh. Co se týká mrazů, budou to spíše jen sporadické poklesy teplot při protrhané obloze v noci.

Poslední, co mohu s klidem předpovědět a jen mne mrzí, že se to vyplní, bude málo slunečního svitu. Právě tento způsob zimy tomu naprosto nahrává. Různorodost reliéfu Krušnohoří podporuje zvláště v zimě rozdílnost teplot. K tomu je vzduch poměrně dobře nasycen vodními parami, a tak se tvoří mlhy. Dále také známá nízká oblačnost, která nepostihuje, jak bylo kdysi časté, nižší polohy, ale i hřebeny hor. Toto vše stojí za vznikem oblačnosti a ta nedovolí slunci, aby nás občas potěšilo. A tak listopad a prosinec opět vynikly tím, že dosáhly sotva poloviny úhrnu slunečního svitu a mně nezbývá než konstatovat – slunce bude chybět i v lednu.

**S pozdravem v novém roce
váš větropravec Rudolf Kovařík**

Jako na houpačce

Pohádka?

Vážená redakce,

je to už pět let, co se náš Honzík vydal na cestu do Bruselu. Před čtrnácti dny se konečně vrátil domů. Peníze na opravu naší chaloupky opravdu přivezl, ovšem změnil se tak, že my s dědou mu vůbec nerozumíme. Sice zase sedí v pokojičku u internetu, ale na stěně místo plakátů má pověšené černé prostěradlo s nějakými klikyháky. Každou chvíli dobrovolně kleká na kolena, což dříve nechtěl udělat ani za trest. A když nemá puštěný počítač, tak provádí zvláštní ruční práce s plastelínou a drátky (prý něco na léto), které však k paličkování, co jsem ho za mlada učila, mají určitě hodně daleko. Můžete nám to, prosím vás nějak vysvětlit?

S pozdravem
babička a dědeček

Jak to vlastně tenkrát před pěti lety bylo?

Šupky dupky do svých certifikovaných europostýlek, dneska večer vám Bruselníček poví euroskeptickou pohádku Honzíkova cesta.

Za sedmero horami, na horách osmých, žil v malé chaloupce spolu s babičkou a dědečkem teenager Honzík. Zatímco babička zajišťovala chod skromné domácnosti a děda meditoval v místní hospodě, Honzík trávil většinu volného času u počítače hraním her a surfování po internetu. „Honzíku,“ povídá jednoho dne babička, „chalupa nám padá na hlavu, děda si navíc stále častěji plete kadibudku se skříní na šaty, no prostě měl bys s tím něco udělat, takhle se už nedá

žít. Děda říkal, že existuje nějaké město Eldorádo, kde se rozdávají balíky peněz.“

„Dědovo hospodský kec,“ suše konstatoval Honzík. „To město se jmenuje Brusel a ty balíky peněz jsou dotace Evropské unie.“ „No tak vidíš,“ povídá babička, „vyprav se tam a nějaké ty dotace, jak tomu říkáš, na opravu naší chaloupky přivez.“

A tak se také stalo. Honzík si sbalil uzlíček a brzy ráno vyrazil. „Vem’ si s sebou na cestu nějakou tu buchtu,“ volala za ním ještě ze dveří babička. „Neboj, babi, jde se mnou sousedovic Vendula s Jaruškou,“ stačil ještě odpovědět Honzík a zmizel za rohem chalupy. Bylo krásné ráno, „buchtý“ stří-

lavě stopovaly a cesta rychle ubíhala. „Tady dáme svaču,“ povídá Honzík na kraji lesa u průzračného potůčku. Nakloní se k vodě a co vidí. Z vody vystrčí hlavu a klepetá rak. „How do you do, Honziku, jsem americký rak,“ promluvil klepetáč. „Lidé mně sem kdysi vysadili, ale teď už mě tady nechtějí, prý sem nepatřím, stejně jako ten americký radar v Brdech. Až budeš v tom Bruselu, Honziku, přimluv se za nás.“

Honzík rakovi přimluvu slíbil, dojedl svačinu a s „buchtama“ vyrazil na další cestu. K večeru překročili naši cestovatelé hranice šumavského národního parku. Nádhernou přírodní scénérii vytvářely souše staletých smrků, kam

až oko dohlédlo. Honzík se chytře vyhnul rysí hlídce aktivistů hnutí Duha a na mechovém paloučku se rozhodl přenocovat. Pohodlně se uvelebil. Ale co to? Na nohu mu usedl nějaký hmyz. „Proboha klíště,“ otrásl se Honzík strachy. „Neboj se, Honzíku, nejsem klíště, ale šumavský kůrovec,“ zabroukal brouček. „Lidé nás tu nechali rozmnožit a teď je nás už tolik, že miliardy mých bratříčků a sestřiček nemají co jíst. Až budeš v tom Bruselu, přimluv se za nás.“

Honzík opět slíbil a usnul spánkem spravedlivých. Ráno se vydal hned první stop. Z nablýskaného stříbrného mercedesu vystoupil silnější, slušně oblečený opálený muž a pravil: „Jsem nepřizpůsobivý občan Dežo, Honziku, a vezu tady Eržiku s Marikou za přivýdělkem do ciziny. Dělalí zaskok ve sklepích našich západních sousedů. Ale od té doby, co zavřeli starého Fricla, už kšefty nejdu. To víš, krize na krku a lidé mají strach. Až budeš jednat v Bruselu, přimluv se za nás. Já tě tam hodím a o tvé buchtý se zatím postarám.“

Honzík rád přikývl, buchtý už mu stejně lezly krkem a cesta byla rázem příjemnější. Před branami Bruselu vyskočil z auta, poděkoval a zmizel ve víru velkoměsta. V ulicích bylo rušno, zástupy lidí s aktovkami a notebooky se pohybovaly zdánlivě bezcílně sem a tam. Honzík oprášil své znalosti počítačové angličtiny a poměrně rychle se dozvěděl, kam má jít. V obrovské budově připomínající mraveniště konečně našel dveře kanceláře, kterou hledal, a zaklepal na dveře. „Dále,“ ozval se český hlas a Honzík vešel dovnitř. Uprostřed bohatě vybavené místnosti seděl za stolem malý sympa-

tický mužik v brýlích. „Já jsem Š... Šmudla,“ spontánně vyhrkl Honzík při vzpomínce na pohádku O Sněhurce a sedmi trpasličích, kterou mu často vyprávěla babička. „Ale kdeže Šmudla, Honziku, eurokomisař Špidla,“ nenechal se vyvést z rovnováhy pán za stolem. „Co tě k nám přivádí?“ zeptal se a Honzík mu v krátkosti vysvětlil, proč sem do Bruselu přijel.

„Zdroje jsou, pomohu ti, ale musíš splnit tři úkoly.“ S těmito slovy vyzval eurokomisař Honzika, aby ho následoval. Vešli spolu do velké místnosti připomínající nádražní halu, napěchovanou papírovými

spisy od podlahy až po strop. „To je spisová agenda Evropské unie,“ povídá eurokomisař. „Z těch spisů musíš vybrat ten, který se týká tvé žádosti, to je první úkol. Z daného spisu vystříháš ty články, jež tě opravňují k čerpání dotace, to je druhý úkol. A ten třetí je potom sepsání žádosti o přidělení peněz.“

„To nemohu zvládnout,“ pomyslel si Honzík. Ovšem kdyby tu byli moji přátelé, jistě by mi pomohli. A kde se vzali, tu se vzali, přiletěl kůrovec, přicouval rak a přišel Dežo. Honzík jim vysvětlil úkoly a čekal, jak zareagují. První promluvil kůrovec: „Víš, Honziku,

sežrat všechny lesy Evropské unie by problém nebyl, ale prožrat se těmito papíry, co tady leží skla-dem, je i nad naše síly. S tím ti pomoci nemohu.“ Také americký rak mávl rezignovaně klepetem: „Víš, takovou administrativu ani u nás v Americe nemáme.“ Na závěr Honzika nepotěšil ani Dežo slovy: „Jo, Honziku, takhle žádost o státní podporu, sociální dávky a další příspěvky, to bych zvládnul, ovšem dotace Evropské unie, to je i na mne moc.“

Honzíkovi se zhroutil svět. Opustil budovu Evropské unie a bloudil bezcílně ulicemi Bruse-

lu. Jak to jenom vysvětlím doma babičce a dědečkovi? Zhloubán do chmurných myšlenek narazil Honzík málem do vysokého vousatého, v bílé říze oděného muže. „Já jsem Usáma bin Aladin, Honziku,“ představil se pán. „Vidím, že jsi znechucen fungováním této říše zla. Pojď se mnou, mám tady na předměstí malou školičku, tam ti všechno vysvětlíme. Za pár let, až zde budeme vládnout my, budeš si moci vzít i bez papírů to, co budeš potřebovat.“ Honzík se sebral a šel, a tak skončila i jeho cesta. Prozatím. Dobrou noc!

Jiří Kupilík

INZERCE

SKIAREÁL

Plešivec

3

Otevřeno od prosince 2013
www.skiarealplesivec.cz

12 km sjezdovek, 3 lanové dráhy, 5 vleků, dětský park, 100% zasněžováno, lyžařská škola, půjčovna, restaurace, apres-ski bar, ski bus...

12 km pistes, 3 ropeways, 5 lifts, children park, 100% artificial snow, ski rent, ski school, restaurants, apres-ski bar, ski bus, etc.

12 км трасс, 3 подъемника, 5 подъемников, детский парк, 100% оснежения, горнолыжная школа, прокат лыж, рестораны, апре-ски бар, лыжный автобус и т. д.

AQUA CENTRUM AGRICOLA

AQUACENTRUM AGRICOLA

JÁCHYMOV

SPORT & RELAX & WELLNESS

Moderní centrum vodních radovánek v srdci Krušných hor
 Vás zve k návštěvě.

- krytý bazén 25 m - dětský bazének s vodopádem - Kneippův chodník - tobogán - finská sauna, infrasauna - a parní box - whirlpool	- letní terasa s lehátky - wellness procedury - suché uhlíčité - a radonové koupele - relaxační masáže - parafínové zábaly - rybičky Garra Rufa	- skupinové lekce - Aquafitness /na objednávku/ - solná jeskyně - kryokabina - fitness a solárium - kadeřnictví - kavárna
---	---	--

LÁZEŇSKÉ CENTRUM AGRICOLA
 T. G. Masaryka 415, 362 51 Jáchymov
 tel.: +420 353 836 000
 e-mail: agricola@laznejachymov.cz
www.aquajachymov.cz www.laznejachymov.cz

LEČERNÉ LÁZNĚ JÁCHYMOV

Krušnohorská
Apatyka *...to nejlepší z našich
Krušných hor.*

Bylinné
oleje
masti
tinkтуры
čaje
specialitky
poradenství
e-shop
herbář

...a přírodním adonem
bez chemie a jiných
podporujících prostředků

- 100% přírodní produkty
- Natura Krušných hor
- Ruční domácí výroba
- Ruční sběr bylin
- Regionální produkt

www.krusnohorskaapatyka.cz

LESY JÁCHYMOV PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE

SPRÁVA LESŮ MĚSTA JÁCHYMOVA

MYSLIVOST

❖ poplatkový lov jelení zvěře

NÁKUP A PRODEJ DŘEVA

PILAŘSKÁ VÝROBA

- ❖ certifikované stavební řezivo
- ❖ paletové přílezy
- ❖ řezání střešních krovů na zakázku
do délky 10,5 m
- ❖ pořez na zakázku

MĚSTSKÉ LESY, Mathesiova 209, 362 51 JÁCHYMOV
tel.: **353 811 211**, fax: **353 811 221**

STŘEDISKO PILAŘSKÉHO PROVOZU
Dvořákova 999, tel.: **731 111 784**

HORSKÝ STATEK ABERTAMY s.r.o.

vás zve k nákupu vlastních farmářských
produktů a výrobků do prodejny
v Abertamech, Perninská 186

Nabízíme
sýry z ovčího, kozího a kravského mléka,
mezi nimiž jsou výrobky oceněné jako
regionální potravina a biopotravina roku,
lahvové vysokotučné kravské mléko, máslo
a také čerstvé hovězí
a jehněčí maso
z vlastního
chovu.

Otevírací doba: Pátek 8-12 a 13-17; Sobota 8-12
Tel.: 602 455 329 / e-mail: vlasta.jerabkova@farmazvirat.cz

www.ryzovna.cz

OČNÍ OPTIKA POTUČKY

RYCHLE - LEVNĚ - KVALITNĚ

Pondělí až Neděle 10:00 - 17:00

STŘEDA ZAVŘENO

adresa: Potučky 171 / tel.: +420 351 120 294

ENGADIN

**Nejnovější wellness
v Krušných horách**

+420 774 701 505
+420 603 503 979
info@apartmanyengadin.cz
www.apartmanyengadin.cz

Mauritius

CAFÉ & BAR

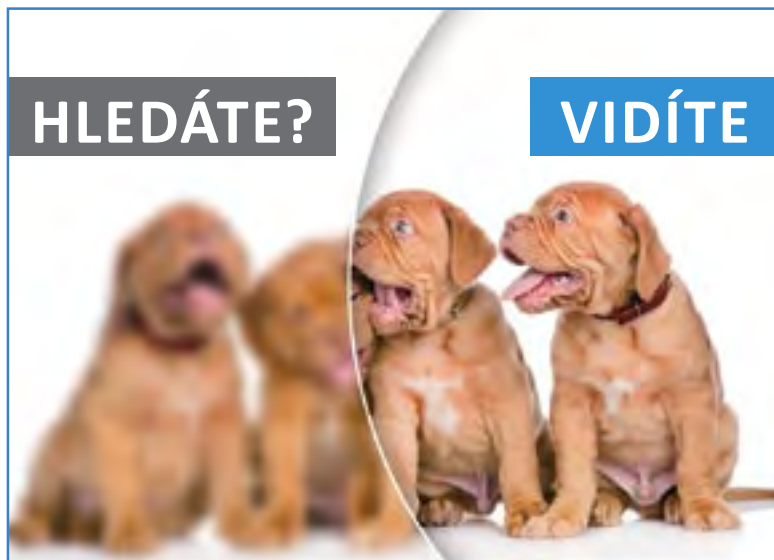
ABERTAMY
směr
richtung **HŘEBEČNÁ**

+420 606 103 703

www.cafe-mauritius.cz

HLEDÁTE?

VIDÍTE

Firma
FIDRMUC & MODES GbR

www.pendler.cz

**POMOC ČESKÝM ZAMĚSTNANCŮM V NĚMECKU
při neznalosti zákona a jazyka**

- Daňové poradenství
- Dávky sociálního zabezpečení
- Zdravotní pojištění
- Rodinné dávky
- Přídavky na dítě

Marcela Fidrmucová
+4915775142517
Barbora Modesová
+420607165665
info@pendler.cz

OČNÍ LASEROVÉ CENTRUM
NEMOS MPC

Areál Nemocnice Ostrov
U Nemocnice 1161, 36301 Ostrov
www.ocnimpc.cz
www.facebook.com/ocnimpc

Oční laserové centrum **NEMOS MPC**
je akreditovaným pracovištěm
s nejmodernějšími certifikovanými
technologiemi v České republice.

REALIZOVANÉ ZÁKROKY:

- Odstranění dioptrií laserem
- Operace šedého zákalu
femtosekundovým laserem
- Operace zeleného zákalu
- Implantace nitroočních čoček
- Léčba sítnice
- Operace rohovky
- Estetické oční zákroky

Ski areál Potůčky

www.skipot.cz

S láskou k lyžování

Darujte pololetní předplatné
MĚSÍČNÍK KRUŠNÉ HORY - ZÁPAD
Za 300 Kč každý měsíc
ÚNOR až ČERVENEC
barevné svědectví z Krušných hor a okolí
poštou na doručovací adresu v ČR
Objednávky pro Vaše blízké zašlete:
herzgebirgeluft@seznam.cz

KRUŠNOHORSKÝ LUFT o.p.s.
Komenského 299, 362 37 Horní Blatná

Takto vypadala účetní uzávěrka před 6000 lety.
To by dnes asi neprošlo.

Účetní a daňová kancelář Věry Malimánkové
Vám zpracuje účetnictví, daně a mzdy tak,
aby to prošlo!

Věra Malimánková
II. odboje 194, Horní Blatná
353 541 771; 728 479 709; vm@fias.cz

K
SEDÁ
"U HAVRANA"
JÍDLO GHUTNÁ

RESTAURACE
BOHEMIA
HORNÍ BLATNÁ

• LEVNÉ UBYTOVÁNÍ
www.pensionbohemia.cz

TRUHLÁRNA KAŠPAR.CZ – NEJSME PLÁTCI DPH
VYRÁBÍ: OKNA, DVEŘE, ZÁRUBNĚ, SCHODY, NÁBYTEK AJ.
MOŽNOST POŘEZU VLASTNÍ KULATINY
MEINLOVA 188, PERNINK, T-353 892 383 • M-723 331 711